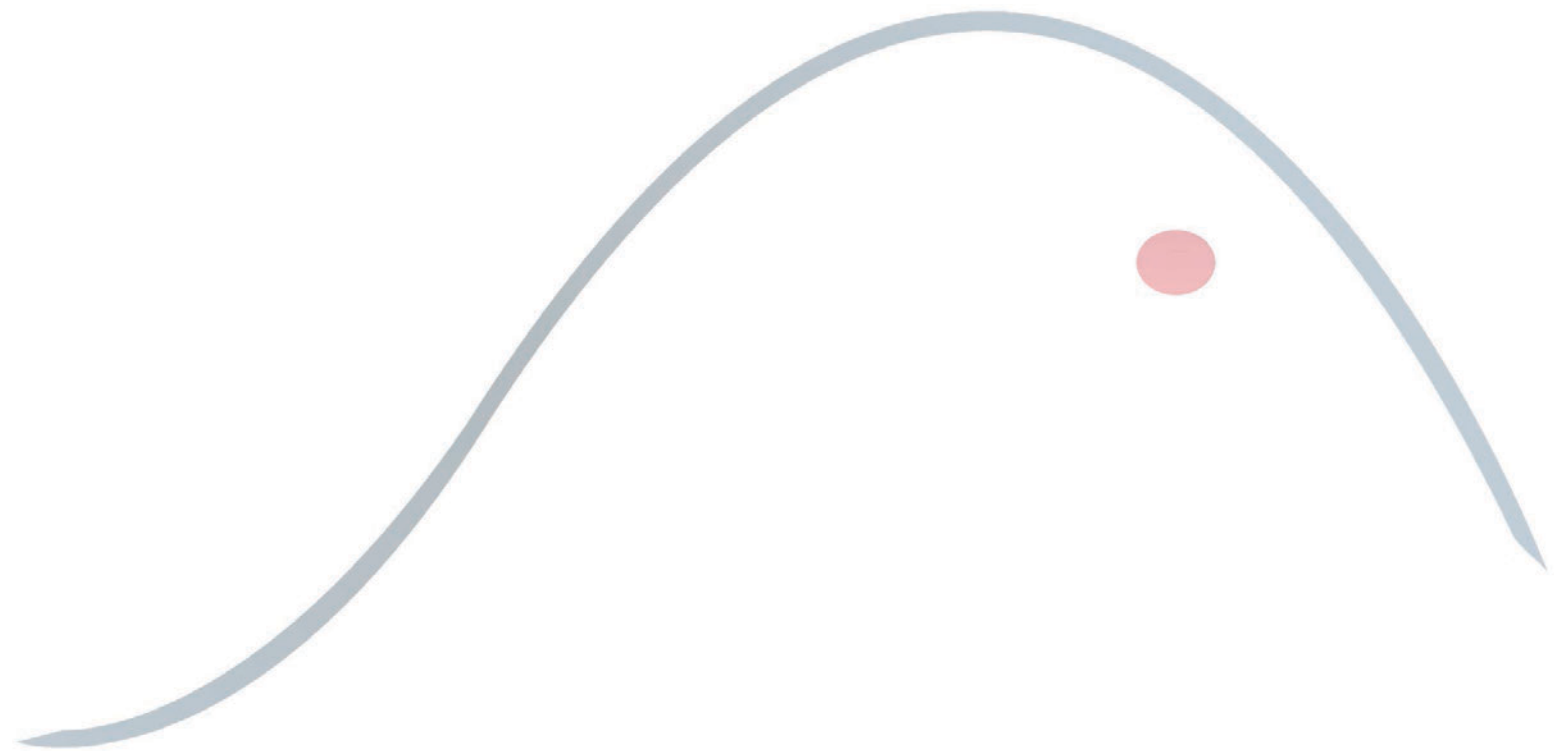

Naturtypekartlegging i Tynset kommune i 2012

Miljøfaglig
Utredning

Rapport 2013-45

Forsidebilde

Rikmyr langs nordsida av Innerdalsvatnet med breimyrull. I alt 60 rikmyrer ble kartlagt i Tynset i 2012. Foto: Bjørn Harald Larsen, 22.8.2012.

RAPPORT 2013-45

Utførende institusjon: Miljøfaglig Utredning AS	Prosjektansvarlig: Bjørn Harald Larsen
	Prosjektmedarbeider(e): Helge Fjeldstad, Geir Gaarder, Ulrike Hanssen, Kristin Wangen
Oppdragsgiver: Tynset kommune	Kontaktperson hos oppdragsgiver: Mariann Totlund
Referanse: Larsen, B. H., Fjeldstad, H., Gaarder, G., Hanssen, U. & Wangen, K. 2013. Naturtypekartlegging i Tynset kommune i 2012. Miljøfaglig Utredning Rapport 2013-45: 1-59 ISBN: 978-82-8138-686-0	
Referat: Det er utført supplerende naturtypekartlegging i Tynset kommune, Hedmark fylke, på oppdrag fra kommunen i samarbeid med Fylkesmannen i Hedmark. Før vår kartlegging var det registrert 132 naturtypelokaliteter i Tynset kommune. Ved kartleggingen i 2012 sjekket vi 75 av disse (samt to lokaliteter delt mellom Alvdal og Tynset som er ført til Alvdal i Naturbase), mens 47 ikke har blitt gått igjennom i denne omgang. Dette er hovedsakelig områder innenfor verneområder, over skoggrensa eller C-lokaliteter. Av disse 47 lokalitetene som ikke ble reinventert i 2012, anbefaler vi at 21 beholdes i datasettet da de enten er kalkrike fjellområder, ligger i naturreservater eller har en god beskrivelse og verddivurdering i Naturbase. I alt ble det registrert 215 naturtypelokaliteter under kartleggingen i 2012, hvorav 91 er innenfor reviderte, gamle lokaliteter og 124 er nye lokaliteter. Disse fordelte seg på 24 ulike naturtyper. De vanligste var naturbeitemark (71), rikmyr (60), kroksjøer, flomdammer og meandrerende elveparti (15), kilde og kildebekk (12), hagemark (8), slåttemark (7), artsrik vegkant (6), sørvendte berg og rasmarker (5) og slåtte- og beitemyrer (4). Andelen lokaliteter innenfor hovednaturtype kulturlandskap er størst (47 %), mens 35 % av lokalitetene var innenfor hovednaturtypen myr og kilde. Verdimessig fordeler lokalitetene seg med 17 lokaliteter med verdi svært viktig – A, 124 viktige – B og 74 lokalt viktige – C. Man kunne ha forventet et noe høyere antall lokaliteter med A-verdi i en kommune med mye kalkrik berggrunn, store vassdrag og utstrakt utmarksbeite. Det ble gjort i alt 133 funn av 29 rødlistearter under kartleggingen. Resultatene viser at det var et stort behov for en kvalitetssikring og oppdatering av naturtypedataene for Tynset kommune. Samtidig ble det funnet forholdsvis mange nye lokaliteter av til dels høy verdi. Det gjenstår likevel fremdeles mye å undersøke i kommunen, særlig i skog og omkring og over skoggrensa. Gjennomgående vurderes kunnskapsnivået som middels godt for de fleste hovednaturtyper – med unntak av fjell, og det er potensial for å finne flere verdier innenfor mange organismegrupper og naturtyper. Alle reviderte og nye lokaliteter er beskrevet på grunnlag av de siste metodekravene fra Direktoratet for naturforvaltning.	

FORORD

Miljøfaglig Utredning AS har utført en naturtypekartlegging i Tynset kommune, Hedmark fylke. Kartleggingen er utført på oppdrag for Tynset kommune i samarbeid med Fylkesmannen i Hedmark. Formålet har vært å få en vesentlig oppgradering av kunnskapen om verdifulle naturtyper i kommunen, både ved kvalitetssikring av kjente lokaliteter og nykartlegging.

Kontaktpersonen for naturfaglige spørsmål hos Fylkesmannen i Hedmark har vært Hans Christian Gjerlaug og for datafaglige spørsmål Jan Schrøder. For kommunen har i første rekke Mariann Totlund vært kontaktperson.

Prosjektansvarlig for Miljøfaglig Utredning har vært Bjørn Harald Larsen. I tillegg har Geir Gaarder, Helge Fjeldstad, Ulrike Hanssen og Kristin Wangen deltatt under feltarbeidet med naturtypekartlegging i Tynset.

Takk til Reidar Haugan for faglige innspill under feltarbeidet.

Eina/Tingvoll, 6.5.2013

Miljøfaglig Utredning AS

Bjørn Harald Larsen Helge Fjeldstad Geir Gaarder Ulrike Hanssen Kristin Wangen

INNHold

1	INNLEDNING.....	6
2	METODE.....	7
2.1	METODIKK.....	7
2.2	VERDISETTING	9
2.3	EKSISTERENDE INFORMASJON.....	10
2.4	FELTARBEID OG DOKUMENTASJON	11
3	RESULTATER.....	14
3.1	KORT NATURFAGLIG BESKRIVELSE AV KOMMUNEN	14
3.2	VERDIFULLE NATURTYPER I TYNSET KOMMUNE.....	14
3.2.1	Myr og kilder	15
3.2.2	Rasmark, berg og kantkratt	16
3.2.3	Fjell.....	17
3.2.4	Kulturlandskap	17
3.2.5	Ferskvann.....	20
3.2.6	Skog.....	21
3.3	VURDERING AV GAMLE LOKALITETER	23
3.4	NYKARTLEGGING.....	33
3.5	NATURTYPER OG VERDIER VED REVISJON OG NYKARTLEGGING.....	49
3.6	RØDLISTEARTER	51
4	OPPSUMMERING.....	57
5	KILDER.....	59
	SKRIFTLIGE KILDER.....	59
	ELEKTRONISKE KILDER	59
	MUNTlige KILDER.....	59

1 INNLEDNING

I Stortingsmelding nr. 58 om bærekraftig utvikling (Miljøverndepartementet 1997) bestemte Stortinget at «alle landets kommuner skal ha gjennomført kartlegging og verdiklassifisering av det biologiske mangfoldet på kommunens areal i løpet av år 2003». Direktoratet for naturforvaltning (DN) har utarbeidet ei handbok til hjelp for kommunene i kartleggingsarbeidet (Direktoratet for naturforvaltning 1999a, senest supplert i 2007).

I Tynset ble første gangs naturtypekartlegging gjennomført i perioden 2002-2004, som et lokalt, kommunalt prosjekt. Med grunnlag i dette ble 132 naturtypelokaliteter registrert (131 områder og ett punkt) og lagt inn i Naturbase. Sammenlignet med de nye kravene som DN har stilt til nøyaktighet i avgrensninger og innhold i lokalitetsbeskrivelsene er de aller fleste av disse mangelfulle. Samtidig er det opplagt at kommunen har mange flere verdifulle lokaliteter enn dette. Tynset kommune og Fylkesmannen i Hedmark hadde derfor følgende målsettinger med vårt prosjekt;

- Kvalitetssikre alle tidligere registrerte A- og B-områder.
- Kvalitetssikre tidligere registrerte C-områder som ut fra beliggenhet/beskrivelse synes å kunne ha en høyere verdi.
- Kartlegging av naturtypelokaliteter i hovednaturtypene myr og kilde (A), rasmak, berg og kantkratt (B), kulturlandskap (D), ferskvann/våtmark (E) og skog (F). Det skal legges særlig vekt på kartlegging av slåttemark (D01) og slåtte- og beitemyr (D02). Kommunen har store kalkrike områder i fjellet, men oppdraget omfatter ikke kartlegging av disse.

I denne rapporten presenteres resultatene fra supplerende kartlegging av naturtyper i Tynset kommune, med både oppsummering av resultatene og beskrivelser av hver enkelt lokalitet. Alle nye og reviderte lokaliteter er lagt inn i databasen Natur2000 (versjon 4.2) og resultatene derifra er overført til Naturbase.

2 METODE

2.1 Metodikk

Direktoratet for naturforvaltning (2007) sin håndbok i kartlegging av biologisk mangfold har vært en sentral rettesnor for hvordan arbeidet har blitt lagt opp. Håndbokas metoder for hvilke naturtyper som skulle registreres, verdsettes og presenteres har vært styrende.

Håndboka deler norsk natur inn i 7 hovedtyper og har valgt ut 57 naturtyper innenfor disse som skal prioriteres i kartlegginga. I tillegg kommer 10 naturtyper som ble beskrevet i 2012 (Gaarder m.fl. 2012). Den samme hovedinndelingen og de samme prioriteringene av naturtyper er brukt i dette prosjektet. Også håndbokas verdsettingssystem er brukt, samt at alle lokaliteter er lagt inn i en egen database. Som databaseverktøy er NaturkartDA sin base Natur2000 brukt. I tillegg er lokalitetene avgrenset på kart ved bruk av programvaren Qgis.

Som påpekt av oppdragsgiverne har svakheter med tidligere naturtypekartlegginger dels vært for dårlige områdeavgrensninger og dels for dårlige beskrivelser. Vi har nå brukt håndholdt GPS i felt med sporing og registreringer av veipunkter for viktige funn eller grenser, som i etterkant sammenholdes på digitale kart med topografiske rasterkart og flyfoto/ortofoto. Dette øker avgrensningsnøyaktigheten vesentlig sammenlignet med tidligere bruk av primært papirutgaver av topografiske kart av varierende detaljeringsgrad, der grenser i ettertid ble overført manuelt til digitale kart. Mens nøyaktigheten tidligere gjennomgående lå på +/-50-100 meter og i en del tilfeller også enda dårligere, er nå nøyaktigheten vanligvis +/-10-20 meter og bare sjelden dårligere.

For å bedre kvaliteten på områdebeskrivelsene har DN utarbeidet detaljerte instruksjoner de siste årene for hvordan disse skal være. Nedenfor gjengis instruksjonen som vi forholdt oss til (Direktoratet for naturforvaltning 2010):

"Områdebeskrivelsen skal være tilstrekkelig til å begrunne valg av naturtype og verdi. Ved innføring av Naturbase 4.0 vil det bli satt krav til hvilke overskrifter som kan brukes, og for å lette overgangen og overføringen av data ønsker vi at man starter med å bruke disse overskriftene så snart som mulig.

Oversikten nedenfor viser hvilke overskrifter som skal/kan brukes. Det er gjort følgende to sammenslåinger av overskriftene som er beskrevet i kap. 5.4 i siste utgave DN-håndbok 13: "Beliggenhet/avgrensning" og "Naturgrunnlag" er slått sammen til "Beliggenhet og naturgrunnlag"; "Påvirkning/bruk" og "Trusler" er slått sammen til "Bruk, tilstand og påvirkning". Nye overskrifter er "Innledning" og "helhetlig landskap".

Følgende overskrifter/kolonner skal brukes:

- Innledning
- Beliggenhet og naturgrunnlag
- Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper
- Artsmangfold
- Bruk, tilstand og påvirkning
- Fremmede arter
- Skjøtsel og hensyn

- Del av helhetlig landskap
- Verdibegrunnelse (obligatorisk!)
- [Merknad] (ingen overskrift i fakta-arket)

Områdebeskrivelse for naturtyper i Naturbase

Områdebeskrivelsen skal være oversiktlig og forvaltningsrettet. Den skal være kort og konsis. Dersom beskrivelsen er for lang skal det lages en mer kortfattet områdebeskrivelse for innlegging i Naturbase, og den mer omfattende beskrivelsen legges inn som dokument eller kilde.

Innholdet i overskriftene er nærmere beskrevet nedenfor. De fleste overskriftene må være med for å gi området en god beskrivelse, men kartlegger må selv vurdere om enkelte ev dem ikke er relevante og kan sløyfes ved beskrivelse av konkrete områder. Verdibegrunnelse er obligatorisk, og skal alltid være med.

Innledning

Her kan det legges inn opplysninger om i hvilken sammenheng kartleggingen er gjort, hva som er gjort tidligere, om den nye beskrivelsen supplerer eller erstatter tidligere beskrivelser og lignende.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Her beskrives geografisk beliggenhet m.m., dersom det er behov for supplerende opplysninger til kartet. Hvor nøyaktig er avgrensningen? Sistnevnte kan variere, både som følge av kartleggingsmetodikk og naturgitte årsaker, og det bør skilles mellom disse to faktorene. Dersom det er lagt inn buffersone skal denne beskrives her. Se også kapittel 5.4.2 om lokalitetsavgrensning i DN-håndbok 13.

Viktige topografiske og geologiske forhold som ikke går frem av kartet beskrives, samt viktige naturgitte faktorer som påvirker økosystemets stabilitet (skogbrann, flom, nedbør/luftfuktighet, vind).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Supplerende opplysninger om naturtyper, utforminger og mosaikk oppgis her, samt supplerende opplysninger om truede vegetasjonstyper og evt. andre viktige vegetasjonstyper. Hvis naturtype/vegetasjonstyper som ikke er prioriterte er inkludert, skal dette nevnes og begrunnes (f.eks. av arronderingsmessige årsaker).

Artsmangfold

Typiske/karakteristiske arter må nevnes. I skog bør alle treslag angis, samt deres mengdefordeling anslås. Ellers bør typiske og eventuelt dominerende arter nevnes. I tillegg nevnes andre arter av betydning for naturtype-/vegetasjonstypebeskrivelsen. Alle sjeldne, kravfulle og rødlistede arter skal listes opp med antall/mengde for artene, samt funnhistorikk.

Bruk, tilstand og påvirkning

Utfyllende opplysninger om tilstand, dagens bruk, inngrep, andre påvirkningsfaktorer og historikk. Hvor stor og hva slags menneskeskapt påvirkning er det? Hvordan har det vært? Oppgi gjerne dato for inngrep og lignende. I skog må hogst relateres til forekomsten av gamle levende og døde trær, inkludert en historisk vurdering og grad av kontinuitet. For våtmark/vassdrag må forurensing og vannstandsmanipulering oppgis. For myr er grøfting og slått viktig. For kulturlandskap må tilstand (hevd) og bruk beskrives i tillegg til andre påvirkningsfaktorer.

Her nevnes også stedsaktuelle forhold som kan true grunnlaget for lokalitetens verdi, men ikke generelle trusler. Det holder å nevne forhold som konkret er observert i felt (f. eks. gjengroing, nedbygging, grøfting) eller som er kjent på annen måte.

Påvirkningsfaktorer kan i tillegg registreres som søkbar egenskap for alle naturtyper. For kulturlandskap kan også bruk registreres som søkbar egenskap.

Fremmede arter

Forekomst av fremmede arter beskrives her, samt nødvendige tiltak.

Skjøtsel og hensyn

Med skjøtsel menes aktive tiltak for å fremme naturverdiene. Hensyn er passive tiltak for å unngå skadelige aktiviteter for lokaliteten, eller visse former for bruk/inngrep som ikke vesentlig påvirker de naturverdiene som skal ivaretas. Eventuelle konkrete forslag nevnes. Dersom det er behov for å ta spesielle hensyn utenfor lokaliteten bør det nevnes her.

Del av helhetlig landskap

Dersom naturtypeområder må sees i sammenheng med andre innenfor et større areal, skal det gis opplysninger om dette her. Dette kan være aktuelt for eksempel for kulturbetingete naturtyper, lokaliteter kartlagt i forbindelse med kartlegging for frivillig vern, kartlegging av bekkekløfter eller kartlegging for skogvern. Det vil ofte være aktuelt å vise til nærmere beskrivelse i dokument eller kilde på faktaarket.

Verdibegrunnelse (obligatorisk)

Angi kort hvilke faktorer som i størst grad bidrar verdien som er satt. Eventuell usikkerhet i forhold til verdien bør nevnes. Eventuelle utviklingstrekk som støtter verdivalget, nevnes.

[**Merknad** (ingen overskrift i fakta-arket)]

Her kan det legges inn uthevet kommentar om at lokaliteten må oppsøkes på nytt, at avgrensingen er for unøyaktig m.m.”

2.2 Verdisetting

Forvaltningsmessig er verdisettingen og begrunnelsen for denne en av de viktigste oppgavene ved naturtypekartleggingen. Alle lokaliteter er verdsatt etter Direktoratet for naturforvaltning (2007) sitt system, som deler inn lokalitetene i **viktige (B)** og **svært viktige (A)** område. I tillegg kommer områder som er **lokalt viktige (C)**.

Det er satt opp 5 kriterium for verdisetting av lokalitetene:

- Størrelse og hvor godt utformet de er (verdien øker med størrelsen og hvor godt utformet de er)
- Grad av tekniske inngrep (tekniske inngrep reduserer verdien)
- Forekomst av rødlistearter (verdien øker med antall og trusselsgrad)
- Preg av kontinuitet (verdien øker med miljøet sin alder)
- Sjeldne utforminger (nasjonalt og regionalt)

Forekomst av rødlistearter er ofte et vesentlig kriterium for å verdsette en lokalitet. Gjeldende norske rødliste kom høsten 2010 (Kålås m.fl. 2010). Der er IUCNs kriterium for rødlisting av arter (IUCN 2005) brukt i rødlistearbeidet, og dette har bl.a. ført til at en del arter med store forekomster, men med dokumentert tilbakegang, har blitt ført opp på rødlista. Rødlistekategoriene med rangering og forkortelser er (med engelsk navn i parentes) :

- RE – Regionalt utryddet (Regionally Extinct)
- CR – Kritisk truet (Critically Endangered)

EN – Sterkt truet (Endangered)
VU – Sårbar (Vulnerable)
NT – Nær truet (Near Threatened)
DD – Datamangel (Data Deficient)

Ellers vises det til Kålås m.fl. (2010) for nærmere forklaring av inndeling, metoder og utvalg av arter for den norske rødlista. Der er det også kortfattet gjort rede for hva slags miljø artene lever i og viktige typer trusler.

Figur 2. Hansmortenmyran er et eksempel på en av de tallrike rikmyrene som finnes i Tynset kommune. Denne myra strekker seg over et forholdsvis stort areal og er til dels skog- og krattbevokst. Her forekommer typiske rikmyrs- og ekstremrikmyrsarter, samt rødlistearten myrtust (NT). Foto: Ulrike Hanssen, 13.07.2011.

2.3 Eksisterende informasjon

Første generasjon naturtypekartlegging i Tynset kommune ble gjennomført som et regionalt prosjekt, med Hilde Aanes ved landbrukskontoret i Alvdal som prosjektleder.

De viktigste biologiske undersøkelsene som innbefatter naturtyper i Tynset ble gjort av Haugan (1995) i forbindelse med verneplanen for Forollhogna og omkringliggende områder. Her er det mange overordnede kartlegginger av først og fremst større, mer eller mindre enhetlige rikmyrsområder, bjørkeskoger med høgstauder og kalkrike områder i fjellet. Dette er opphavet til de mange store lokalitetene med disse naturtypene i nordøstre del av Tynset kommune.

Anders Often utførte en botanisk undersøkelse av sørberg i Østerdalen i periodene 1988-1991 og 1994-1996 (Often 1997). Rapporten omtaler 10 lokaliteter i Tynset kommune. Noen av de viktigste lokalitetene er supplert med funn gjort av Olav Gjærevoll i forbindelse med hans tilsvarende undersøkelse av sørberg i Østerdalen publisert i Blyttia (Gjærevoll 1966). Alle disse lokalitetene ble reinventert i 2012, men enkelte bare i den forstand at avgrensningen ble vurdert med kikkert på avstand da Oftens vegetasjonsbeskrivelser og artslister ble vurdert som mer enn tilstrekkelige.

I tilknytning til supplerende kartlegging av viktige, helhetlige kulturlandskap i Hedmark i 2007 ble kulturlandskapet i Fådalen og omkring Bjørgan i Kvikne undersøkt, noe som resulterte i et titalls naturtypelokaliteter som ble lagt inn i Naturbase (Larsen & Fjeldstad 2008).

Hansen (2011) rapporterer resultater fra et kurs for regionansvarlige i Norsk Mykologisk Forenings kartleggingsprosjekt som ble holdt i Os, Tolga og Tynset høsten 2011. Dette resulterte i mange interessant funn, særlig av beitemarksopp – som også har blitt lagt ut på Artsobservasjoner.no.

Det er gjort en del kartlegginger av svartkurellokaliteter i kommunen, og disse er samlet i en database i tilknytning til arbeidet med handlingsplanen for arten (Alvereng 2011). I tillegg har Anders Often, sammen med bl.a. Harald Bratli, registrert verdifulle kulturlandskap i Hedmark, inkludert 8 lokaliteter i Tynset (Often mfl. u.a.). Disse er godt beskrevet og avgrenset i denne rapporten og er derfor ikke inkludert i vårt arbeid.

Rekdal (2011) utførte vegetasjonskartlegging i Magnilldalen i 2011. Selv om produksjonsevnen til vegetasjonen vektlegges spesielt i denne typen kartlegginger, inkluderte rapporten også avledede vegetasjonskart og enkelte artsregistreringer. Kartene er først og fremst brukt for å plukke ut aktuelle områder for rikmyr og naturbeitemark/hagemark i området. I Magnilldalen er det også gjort vegetasjonsundersøkelser og laget et forslag til skjøtelsesplan på 1980-talet (Timestad 1986). Rapporten har opplysninger om bla. rikmyrer og naturbeitemark.

Figur 1. I alt 4 slåtte- og beitemyrer ble kartlagt i Tynset. Alle disse var antatt gamle slåttemyrer, som nå ble holdt i hevd med beite – slik som denne ved Gjerkroken i Magnilldalen. Typisk for disse beitemyrene var myrkanter med innslag av en rekke beitemarksarter. Foto: Bjørn Harald Larsen, 23.7.2012.

MiS-kartlegging (Miljøregistrering i Skog) er tidligere gjennomført i Tynset kommune og ligger ute på nettet (<http://kilden.skogoglandskap.no/map/kilden/>). Et betydelig antall lokaliteter er registrert, særlig i Tyllidalen, Brydalen og hoveddalføret, mens det er mindre nordover i Kvikne. Under MiS-kartleggingen ble det funnet mye rik bakkevegetasjon, noe liggende død ved og gamle trær og eldre lauvskog, lite stående død ved, en del spredte bekkekløfter og så vidt rikbarkstrær, mens hule trær, leirravin, trær med hengelav, brannflater og bergvegger knapt er registrert.

2.4 Feltarbeid og dokumentasjon

Feltarbeidet i 2012 ble utført til ulike tidspunkt. Hoveddelen ble gjennomført mellom 22. juli og 25. august, med suppleringer i midten av september. Feltarbeidet konsentrerte seg i stor grad om å reinventere gamle lokaliteter som var kartlagt tidligere, men også kartlegging av nye naturtypelokaliteter omkring gamle lokaliteter og områder som ble vurdert å ha stort potensial for nye naturtyper ble prioritert. I praksis medførte dette at alle svært viktige og viktige, samt en del lokaliteter som var gamle naturtypelokaliteter nedenfor skoggrensa har blitt kvalitetssikret. En del av de gamle naturtypelokalitetene var store, og vi erfarte raskt at disse var både grovt avgrenset og inneholdt ofte store areal uten særlig naturverdi. Disse ble derfor ikke heldekkende undersøkt, men i stedet ble det dels tatt stikkprøver kombinert med avstandsvurderinger med kikkert og bruk av kart og dels aktivt søkt etter de potensielt mest interessante delområdene. Det var med andre ord sjelden slike lokaliteter fikk noen ny, heldekkende undersøkelse. Vi anbefaler allikevel at de mindre, nye lokalitetene erstatter de gamle store lokalitetene i slike tilfeller, da avgrensningen er altfor grov til at den bør ligge i

Naturbase – samtidig som naturtype ofte er feil eller bare dekker et mindre areal av den gamle lokaliteten.

Selv om totalbudsjettet var forholdsvis høyt sammenlignet med mange andre kommunale kartlegginger, er Tynset likevel en stor kommune der deler også har høye konsentrasjoner av verdifulle naturtyper. Det måtte derfor også tas andre prioriteringer som har gjort at grundigheten av undersøkelserne er varierende. I samsvar med ønsker fra oppdragsgiverne ble det lagt særlig vekt på kartlegging av kulturlandskap (D), men også av myr og kilde (A), rasmark, berg og kantkratt (B), ferskvann/ våtmark (E) og skog (F). Store kalkrike områder på fjellet ble ikke prioritert etter ønske fra oppdragsgiverne.

Figur 2. Fjellkvitkurle inne på tunet på Buvollen i Magnildalen. Dette er en kalkkrevende art som bla. er ganske vanlig i reinroseheier, og når den opptrer i kulturlandskapet er det som regel på verdifulle lokaliteter. Foto: Bjørn Harald Larsen, 23.7.2012.

De mest omfattende undersøkelsene har vært utført i sidedalførene Aumdalen, Brydalen, Tunndalen og Orkdalen/Kvikne, inkludert Kvikneskogen, Innerdalen og Ydalen, samt nord for Savalen. Kulturlandskapet i Fådalen og omkring Bjørgan i Kvikne ble godt undersøkt i forbindelse med supplerende kartlegging av viktige, helhetlige kulturlandskap i Hedmark i 2007 (Larsen & Fjeldstad 2008) og ble derfor ikke prioritert i 2012. Dekningsgraden for feltundersøkelsene er noe lavere i hoveddalføret og xx. Hoveddalføret har generelt mindre potensial for verdifulle naturtypelokaliteter pga. oppdyrking, mye kulturskog og lite myrområder – samtidig som det her var få gamle registreringer. I xx årsaken særlig at en da i stor grad havner innenfor verneområder og/eller opp på snau-fjellet. I sør er det også en del fjell, men her var ikke minst den vesentlig fattigere berggrunnen en sentral årsak. Fattig berggrunn medfører direkte et mye lavere potensial for verdifulle naturtyper knyttet til kalkrikhet, som rikmyr og kalkskog, men også indirekte fordi områdene vanligvis har vært mindre attraktive (mindre produktive) for kulturutnytting, og potensialet for verdifulle kulturlandskap synker.

Med feltarbeid hovedsakelig i perioden 22.7.-25.8. traff vi godt i forhold til utvikling av karplanteflo-raen, som gjennomgående er viktigste organismegruppe for identifikasjon og dels verdisetting av naturtyper. Beitemarksopp, som er viktige i kulturmarkseng, ble funnet gjennom hele perioden, men generelt var det en dårlig sesong for denne gruppa på tross av jevnt med nedbør. Gjennomgå-ende er vår oppfatning at vi traff ganske godt med undersøkelsesforholdene i forhold til viktige organismegrupper, men kunne gjerne hatt en ennå større tyngde av arbeidet på høsten, samt at mye nedbør og dermed høy vannføring i vassdragene stedvis reduserte mulighetene for god kart-legging av miljøer som elveører.

Under feltarbeidet har det blitt samlet inn belegg av rødlistearter og andre regionalt sjeldne arter. Disse er oversendt Botanisk Museum i Trondheim eller Oslo. Navnebruk for artene er basert på vanlig, gjeldende navnsetting og systematikk for de ulike artsgruppene.

3 RESULTATER

3.1 Kort naturfaglig beskrivelse av kommunen

Tynset kommune dekker et areal av 1880 km² og er dermed en av de største kommunene i Hedmark. Av kommunens areal er 40,8 % fjell og åpen mark, 41,8 % er skog, 10,8 % er myr, 3,2 % er dyrket jord og 3,1 % er vann (<http://www.statkart.no/Kunnskap/Fakta-om-Norge/Arealstatistikk/Arealoversikt/>). Naturvariasjonen er således ganske stor, med om lag lik andel fjell- og skogområder og en forholdsvis høy andel myr – men derimot lite kulturlandskap og vann. Kommunen kan derfor by på et forholdsvis stort antall og en nokså god variasjon i naturtyper. Dette skyldes ikke minst flere våtmarks- og ferskvannssystemer, gjennomgående kalkrik berggrunn og lang kontinuitet i bruk av kulturlandskapet.

Den øvre delen av Østerdalen er vid og formet som en svak V-dal, men i søndre del er det brattere dalsider og mer preg av U-dal. Den nordre delen av kommunen er preget av fjellområder, men landskapet er sjelden dramatisk. Store arealer i Kvikne Østfjell ligger innenfor Forelhogna nasjonalpark. Orkdalen i Kvikne er en typisk U-dal, med til dels svært bratte dalsider – særlig den østre. Både langs vassdragene og i dalsidene er det hovedsakelig barskog – mest granskog i sør og gradvis mer furuskog nordover, med varierende innslag av kulturlandskap og myr. De største jordbruksområdene ligger i hoveddalføret og i Kvikne, med mindre kulturlandskapsområder i Gammeldalen, Brydalen, Tyllaldalen og Tunndalen. I Aumdalen, Magnildalen, Innerdalen og Ydalen er det viktige seterlandskap, samt i øvre deler av Gammeldalen og Tyllaldalen.

Naturgeografisk ligger mye av søndre og midtre deler av kommunen innenfor nordboreal vegetasjonssone og svakt kontinental seksjon (Mb-C1), og tilhører i så måte noen av de mest innlandspregede miljøene vi har i Sør-Norge (Moen 1998). Langs Glomma, samt i ei smal stripe langs Tunna og over Kvikneskogen til Kvikne og Orkdalen og ei tilsvarende smal stripe i dalbunnen i Gammeldalen over til Brydalen, kommer vi inn i mellomboreal sone. Derimot mangler sørboreal sone, noe som betyr at det vi gjerne oppfatter som varmekjære arter er det lite av i Tynset. Store arealer i vestre og nordvestre del av kommunen ligger i alpin sone, i tillegg til mindre arealer øst for Brydalen. Svakt kontinental vegetasjonsseksjon er karakterisert av sterkt innslag av østlige vegetasjonstyper og arter. Heivegetasjon med lyse reinlav og tørrbakker er typisk. De nordvestre delene av kommunen ligger innenfor overgangsseksjonen mellom svakt kontinental og svakt oseanisk vegetasjonsseksjon, hvor plantedekket fremdeles gjerne har østlige trekk – men samtidig kommer det her inn svake vestlige innslag.

Det går et geologisk skille i hoveddalføret, der arealene nordvest for Glomma tilhører Trondheimsdekkekomplekset – i hovedsak kalkspatførende kvartglimmerskifer fra kambrisk tid, mens områdene sørøst for Glomma har noe mindre kalkrike bergarter – for det meste feltspatførende kvartssitt og kvartsskifer fra Remsdekkekomplekset (www.ngu.no). Rikere partier finner vi likevel absolutt også i Aumdalen og Gammeldalen, men når en kommer ned i Tyllaldalen og Brydalen er det jevnt over slutt. Langs Glomma er det mektige og hovedsakelig finkornete fluviale avsetninger som kamuflerer virkningene av berggrunnen på flora og naturtyper i området.

3.2 Verdifulle naturtyper i Tynset kommune

I de neste to kapitlene (3.3 og 3.4) følger en konkret gjennomgang av naturtypelokalitetene som er kartlagt i kommunen. I dette kapitlet kommer derimot en generell oppsummering av hvilke naturverdier som finnes i Tynset, med særlig vekt på verdifulle naturtyper i henhold til DN-håndbok 13. Gjennomgangen er inndelt i aktuelle hovednaturtyper.

3.2.1 Myr og kilder

Det var bare innen hovednaturtypen kulturlandskap vi fant flere verdifulle lokaliteter enn av myr og kilder. Dette gjenspeiler trolig også den reelle situasjonen i kommunen. Det var spesielt rikmyrer vi fant mye av. Som følge av relativt slake terrengformer med stedvis god myrdekning, kombinert med mye rik berggrunn, ligger da også forholdene meget godt til rette for utvikling av rikmyrer (og rike myrkanter). Svært mange, kanskje de fleste av disse, har vært hevdet med slått og/eller beite tidligere, og det var en målsetting at vi skulle kartlegge slåttemyrer. Vi fant likevel ingen lokaliteter vi kartla som dette. Det kan godt være at vi har undervurdert kulturpåvirkningen, men det skyldes også at vi nå så få tydelige spor på vegetasjonen etter tidligere slått, i form av spesielle arter, gamle høystakker/høyløer eller på myrstrukturen. Myrene har vært uten hevd så lenge (minst 2-3 generasjoner) at tidligere positiv kulturpåvirkning nå i stor grad er visket ut, og at de best registreres som rikmyrer der en viss grad av ekstensiv skjøtsel kan være positiv – men sjelden nødvendig for å bevare dagens kvaliteter. Det ble registrert få inngrep i rikmyrer i kommunen, og det ser ikke ut til at større rikmyrsområder har gått tapt ved oppdyrking i den seinere tid. Rikmyrer i lågereliggende deler av kommunen har derimot blitt dyrket opp for flere tiår siden, og i hoveddalføret er det nå svært lite rikmyr tilbake. Et svært positivt og viktig unntak fra dette er den vernede Stormyra noen kilometer sørvest for Tynset sentrum, men også den vernede Langmyra på grensa mot Rendalen lengst sør i Tyllidalen har innslag av rikmyr.

Figur 3. Langs hele nordsida av Innerdalsvatnet er det rike og til dels ekstremt grunne og bratte bakkemyrer i veksling med hagemark og beiteskog. Røddlistearten myrtust (NT) var vanlig i denne lia. Foto: Bjørn Harald Larsen, 23.8.2012.

Det er grunn til å trekke fram rikmyrene nord for Storinnsjøen og langs nordøstsida av Innerdalsvatnet spesielt. Her er det til dels svært grunne og bratte rikmyrer som har store arealer med ekstrem-rik fastmattemyr. Arter som myrtust og gullmyrklegg kunne her dominere over relativt store flater,

samtidig som fastmarksartene fjellbakkestjerne, dunhavre, hvitmaure og stortveblad opptrådte på de grunneste fastmattene.

Også de mange kildesamfunnene, med tilhørende kildeskoger og kildemyrer, er en viktig naturkvalitet i Tynset kommune. Vi skilte ut i overkant av 10 slike, men det er innslag av kildesamfunn på et stort antall andre kartlagte lokaliteter, særlig rikmyrene, og de utgjør ofte et viktig grunnlag for verdisetningen av dem. Slakt skrånende landskap med finkornete løsmasser gir godt grunnlag for utvikling av kildemiljøer og når en også får rik berggrunn, så kan det utvikles rike miljøer med innslag av sjeldne og krevende arter. Ofte vil kildene ligge i kanten eller ute på myrflater, men de kan også dukke opp inne i skog.

Figur 4. Tydelig kildeframspring der to kildebekker (Øvre Kvernbecken) møtes på de store løsmasseavsetningene sør for Tynset sentrum (like nord for det kvartærgeologiske verneområdet), lokalitet 189 i våre registreringer. Foto: Geir Gaarder, 23.08.2011.

3.2.2 Rasmark, berg og kantkraft

Denne naturtypen er relativt svakt representert så langt nord i Østerdalen. Anders Oftens kartlegging av sørberg i Østerdalene (Oftens 1997) ga 10 lokaliteter i Tynset kommune som resultat, men de fleste av disse hadde få sørbergarter og små naturverdier. Det er for det meste snakk om mindre bergvegger i skogsmiljøer, med få typiske arter for sørvendte berg og rasmarker – men med innslag av kravfulle, svakt alpine arter. Dette var også tilfelle med de nye tre lokalitetene vi kartla med denne naturtypen på Kvikneskogen og i Kvikne. Her var det innslag av arter som fjellnøkleblom, bakkesøte, blankbakkestjerne, doverrublom og bergfrue. En lokalitet med ultrabasisisk mark i lavlandet ble også kartlagt. Fåsteinen har typisk utviklet serpentinvegetasjon med bla. mye fjelltjæreblom og grønnburkne.

Figur 5. Grønnburkne er en typisk serpentinant og var vanlig på Fåsteinen. Foto: Helge Fjeldstad, 1.8.2012.

3.2.3 Fjell

Vi oppsøkte ikke snaufjellsområder under vår kartlegging og har derfor liten kunnskap om disse. Tidligere undersøkelser viser at kommunen, særlig Forellhogna, har betydelige verdier også oppe på snaufjellet. Muligens kan det også finnes mindre forekomster med rik fjellvegetasjon på sørsiden av hoveddalføret, men da helst mye mer utarmet og av lavere verdi. For beskrivelse av naturverdier i fjellet viser vi her i stedet til Haugan (1995).

3.2.4 Kulturlandskap

Etter myr var det innenfor kulturlandskapet vi fant de største naturverdiene og fleste lokalitetene under vår kartlegging i 2012. Det var særlig naturbeitemarker vi påviste mange av, men også hagemark var godt representert. Kommunen har flere utmarksområder som beites av storfe med hagemarkpreg (bjørkehage), ofte i mosaikk med små rikmyrer og naturbeitemark. Sannsynligvis er det flere områder med slike hagemarker i kommunen, og ikke minst danner disse ofte en overgangssone mellom åpne beitemarker og sluttet skog. Det har nok allikevel vært langt mer av dem før, som følge av gjennomgående hardere utmarksbeite og aktivt uttak av trevirke i brede soner rundt setrene.

Siden slåtte-mark var en naturtype vi skulle prioritere under kartleggingene, var det lave antallet slike skuffende og et negativt trekk ved utviklingen av naturmangfoldet i Tynset. Det har opplagt vært store arealer og svært mange slike lokaliteter i kommunen tidligere, men den står nå i fare for å forsvinne. Intensivering av jordbruksdrifta, der engene i stor grad har blitt dyrket opp og gjødslet forklarer en viktig del av dette. Tilhørende økende krav til avkastning, som har ført til at gjenværende slåtteenger enten gror igjen eller i stedet brukes som beitemark forklarer resten. Gamle, artsrike

slåtteenger er såpass arbeidskrevende å holde i hevd, samtidig som de gir så lave avlinger at det for lengst har blitt ulønnsomt å skjøtte dem av økonomiske årsaker. Dette er da også årsaken til at de har blitt en utvalgt naturtype og at det gis aktiv støtte for å bevare de få som er tilbake. De fleste kartlagte slåttemarkene i kommunen var små areal i tilknytning til setertun, der bare deler av arealet ble slått. De to slåttemarkene ved Børli i Orkdalen skal allikevel framheves, da de er relativt store (på selve Børli svært stor til å være lite gjødslet slåttemark), høstes på tradisjonell måte og er dominert av lågvokst kulturmarkseng. I tillegg ble det kartlagt noen få slåttemarker som nå blir hevdet med beite, bla. et større areal på Hamndalsætra.

Figur 6. Ved Buvollen i Magnildalen er det store arealer med glissen, beitet bjørkeskog, og denne lokaliteten er kartlagt som hagemark. Området beites av storfe. Foto: Bjørn Harald Larsen, 24.7.2012.

Situasjonen er noe bedre for naturbeitemarker, men også disse har nok vært i sterk tilbakegang i kommunen. Særlig oppdyrking eller oppgjødsling har ødelagt en del, men gradvis gjengroing med skog virker også negativt mange steder. Nede i hoveddalføret er bare fragmenter tilbake av denne naturtypen og det samme gjelder Tyllidalen, mens det står noe bedre til i Kvikne og Sivildalen og i seterregionen. Ofte framstår naturbeitemarkene imidlertid som restmiljøer, gjerne smale belter inntil veger eller utenfor de inngjerdete og gjødslede setervollene. Det var særlig på disse vi gjorde våre mest interessante rødlistefunn, med både marinøkler, søtearter og beitemarksopp.

Figur 7. Gammelvangen på østsiden av Tyllidalen i nord var det mest artsrike seterområdet vi fant i denne delen av Tynset kommune. Samtidig er miljøet fremdeles ganske intakt og i hevd, her representert med den viktigste kulturlandskapsforvalteren i distriktet. Foto: Geir Gaarder, 22.07.2011.

Det ble også gjort enkelte registreringer av andre kulturbetingede og verdifulle naturtyper. Artsrike veikanter er det trolig langt mer av i kommunen enn det vi prioriterte å kartlegge. Særlig langs Rv 3 i Tunndalen og over Kvikneskogen til Kvikne er det trolig mange slike lokaliteter. Vi kartla tre lokaliteter med friske og fuktige utforminger på denne strekningen, og av interessante arter kan nevnes fjellnøkleblom, smalnøkleblom, snøsøte, bittersøte, bakkesøte, myrtust, brudespore, stortveblad og reinrose. En lang strekning omkring Storinnsjøsetra er kartlagt som artsrik vegkant, der beitepåvirkningen og ikke kantslått var viktig. Her var fjellnøkleblom vanlig i vegkanten på en flere km lang strekning. Også noen mindre strekninger langs seterveger med bla. fjellnøkleblom ble registrert.

Boreale heier er en spesiell naturtype som har vært lite vektlagt i naturtypesammenheng tidligere, men som vi var litt oppmerksom på under vårt feltarbeid. I ettertid har den da også blitt rødlistet, men med usikker status (DD) (Lindgaard & Henriksen 2011). Vi fant ei rik boreal fukthei rundt Storinnsjøen og Storinnsjøsetra. Verdien til disse boreale heiene knytter det seg fremdeles en del usikkerhet til, men det er utvilsomt en ganske truet naturtype som er i tilbakegang som følge av både gjengroing og inngrep.

Figur 8. Fjellnøkleblom (NT) i vegkant mellom Storinnsjøsaetra og Englia. Langs en flere km lang vegstrekning var det her jevnt med fjellnøkleblom, samt flere andre kalkkrevende planter. Foto: Bjørn Harald Larsen, 24.7.2012.

3.2.5 Ferskvann

Det ble registrert forholdsvis mange viktige ferskvannsmiljøer i kommunen, og særlig innenfor naturtypen kroksjøer, flomdammer og meanderende elveparti. Særlig viktige slike ble registrert i samløpet mellom Storinna og Litlinna i Kvikne Vestfjell samt langs Stortela i Gammeldalen, Pysla i Tyllidalen, Glomma ved Tynset sentrum og langs Nåva ved Nåvsetran. Her finnes intakte eller delvis intakte flommarksmiljøer med kompleks av kroksjøer, flomdammer, bakevjer og meanderende elvepartier. Ikke minst er flommarkene langs Stortela viktige, og i likhet med langs Storinna og Nåva, er det også her en del naturbeitemark langs elva, bla. med forekomst av svartkurle. Tjønnoområdet ved Tynset er nordgrense for i Østerdalen for mandelpil, og opptrer her både langs Glomma og i tilknytning til kroksjøene i området. Dette området er i tillegg et tettstedsnært svært viktig hekke- og rasteområde for våtmarksfugl, og det anbefales at området vurderes for vern etter naturmangfoldloven. Også langs nedre deler av Tysla i Tyllidalen er det en del miljøer, men disse ble ikke prioritert av oss, dels fordi mye der tydeligvis allerede er fanget opp gjennom MiS-undersøkelsene.

Langs Orkla i Kvikne har det meste av flommarksmiljøene gått tapt pga. flomdempende tiltak og oppdyrking. Men flere gamle flomdammer ligger igjen som restbiotoper, og selv om disse hver for seg ble vurdert å ha lokal verdi, utgjør de til sammen viktig naturdokumentasjon og viktige miljøer for våtmarksfugl. Av deltaer ble kun et mindre og lite formrikt deltaområde i nordenden av Finnstadsjøen kartlagt. Fisketomme innsjøer og tjern finnes det sikkert en del av, men vi registrerte få slike, dels som følge av at de fleste nok befinner seg på snaufjellet og dels fordi det der vil være en fordel med spesialkompetanse på virvelløse dyr.

Typiske store elveører ble ikke kartlagt i kommunen, derimot finnes flere rike flomsøner med engsamfunn som holdes åpne pga. en kombinasjon av sterkt flompåvirkning og isgang. Både langs Storinna, Magnilla og Orkla ble slike miljøer registrert, og de ble ført til stor elveør som naturtype i mangel av bedre alternativer. Langs Glomma nord for Tynset er det også mer typiske elveører, med sand- og leirstrender og noe elveørkratt innenfor. Miljøene er særlig truet av elveforbygninger og vassdragsreguleringer. Mange viktige lokaliteter langs Glomma og Orkla har trolig gått tapt, særlig pga. forbygninger.

Figur 9. Elveører med klåved (NT) langs Stortela i Gammeldalen. Foto: Kristin Wangen, 5.8.2012.

3.2.6 Skog

I mange kommunale naturtypekartlegginger dominerer lokaliteter i skog og utgjør også ofte de forvaltningsmessig viktigste forekomstene. Dette gjelder ikke for Tynset. Vi hadde få og spredte lokaliteter, og verdiene må betraktes som moderate. En sentral årsak er fraværet av varmekjær skog her, samt at det er forholdsvis lite naturlig granskog, som vanligvis er dominerende blant de verdifulle naturtypene. Det finnes også lite gammelskog generelt sett, som følge av gjennomgående høy utnyttelse av utmarka og skogen tidligere, både det som er av furu- og bjørkeskog. Til sist kommer en reint praktisk årsak, da vi prioriterte nykartlegging i skog relativt lavt også fordi MiS-undersøkelsene i kommunen er av forholdsvis ny dato og virket ganske detaljerte og grundige. Noen nye lokaliteter og kvaliteter påviste vi likevel.

Figur 10. En tømmervase i Riva, ei sideelv av Tysla, langt sør i Tynset kommune. Elva skjærer seg litt ned i løsmassene på veg ned i hoveddalføret og er registrert som ei verdifull bekkekløft. Slike opphopninger av trevirke langs vassdrag er ofte voksested for sjeldne og truede råtevedmoser i regionen, men litt uventet ble ingen slike funnet langs denne elva. Foto: Geir Gaarder, 23.08.2011.

Langs Orkla påviste vi en forekomst av tørr kalkfuruskog, samt kalkbjørkeskog i Englia nordvest for Storinnsjøsetra. Dette var snakk om små forekomster med et utarmet mangfold i forhold til tilsvarende naturtyper i lågereliggende og sørlige deler av Østlandet. I samløpet mellom Ya og Russu i Kvikne er det ei djup bekkekløft med enkelte steile bergvegger, hvor regionalt sjeldne lavararter er påvist. Også langs Auma på grensa mot Alvdal og Stortela ved utløpet av Gammeldalen i hoveddalføret er kravfulle bekkekløftarter, inkludert truede lavararter, funnet. Det er også registrert flere andre bekkekløfter i sørlige deler av kommunen, uten at verdiene der virker like store.

Fra før var det kartlagt flere store lokaliteter med høgstaude-bjørkeskog i kommunen. Vi reinventerte en del av disse og har i praksis gjort vesentlige endringer i hva som bør være inne i Naturbase. Det er klart at det er stor forskjell i rikhet for fjellbjørkeskogene i Tynset, men sett i et regionalt til nasjonalt perspektiv virker få av dem rike og med interessant nok artsmangfold til å kunne kartlegges som bjørkeskog med høgstauder. DN-håndboka gir klare signaler om at de rikeste skal prioriteres, særlig i regioner med mye rik fjellbjørkeskog. Samlet sett er vår vurdering at dette biologisk sett ikke kan betraktes som noen spesielt viktig naturtype i Tynset. Forvaltningsmessig bør en i stedet fokusere på de som enten er så kulturpåvirket at de kan betraktes som verdifulle hagemarker eller så gamle at de bør registreres som gammel lauvskog.

For øvrig påviste vi ikke så mange eller store verdier knyttet til skog i Tynset kommune. Dels er nok verdiene og variasjonsbredden begrenset, bl.a. ser det ut til å være generelt nokså dårlig med gammelskog her. I tillegg har det vært gjennomført MiS-kartlegginger for ikke lang tid tilbake, og disse virker både ganske omfattende, detaljerte og holder trolig forholdsvis god kvalitet (uten at vi

evaluerte dette i særlig grad). Også for å unngå unødig dobbeltarbeid valgte vi derfor ikke å prioritere kartlegging av skog særlig høyt i kommunen.

Figur 11. Stortela danner ikke ei stor bekkekløft, men er på sine partier imponerende nok på vei ned til Glomma, i østre deler av kommunen. Berggrunnen her er samtidig skifrig og nokså kalkrik. Skogen er stort sett intakt langs elva på strekningen og dette er derfor en av de best bevarte og verdifulle bekkekløftene i øvre deler av Østerdalen. Foto: Geir Gaarder, 27.08.2011.

3.3 Vurdering av gamle lokaliteter

I utgangspunktet hadde tidligere naturtypekartlegginger ført til 132 naturtypelokaliteter som var lagt ut på Naturbase pr. 1.6.2012. Tidligere registreringene hadde et tydelig tyngdepunkt i nordvestre del av kommunen (Kvikne og Kvikne Østfjell, dels også Kvikne Vestfjell), hvor utbredte naturtypelokaliteter dekker uforholdsmessig store arealer, ikke minst fjellområder. Disse er avgrenset på grunnlag av generelle beskrivelser i Haugan (1995). Mange av lokalitetene hadde en grov og trolig svært unøyaktig avgrensning. I sørlige og sørvestre deler av kommunen fantes det forholdsvis få lokaliteter, og disse var relativt jevnt fordelt i landskapet. Det var klart at den sørlige delen kommunen ikke hadde vært særlig godt undersøkt så langt, samtidig som mindre kalkrik berggrunn gjør at potensialet for verdifulle naturtyper var lavere.

Ved naturtypekartleggingen 2012 ble det i alt kvalitetssikret 75 gamle naturtypelokaliteter, samt to lokaliteter som er delt mellom Alvdal og Tynset kommune (men ført til Alvdal i Naturbase). Revisjonen resulterte i at 20 av de gamle lokalitetene ble vurdert enten å ha mistet verdiene sine eller tidligere ha blitt feilvurdert. De fyller ikke kravene for verdifulle naturtyper etter DN-håndbok 13 lenger og skal tas ut av systemet. Ingen tidligere naturtypelokaliteter som ble reinventert blir foreslått videreført uendret i systemet, og kun en lokalitet får uendret avgrensningen etter revisjonen (Veslhaugen). Dermed foreslås 55 av de reviderte Naturbaseobjektene i Tynset videreført som

naturtypelokaliteter. Oppsplitting medfører til dels store endringer i forhold til tidligere registreringer. I de fleste tilfellene har kvalitetssikringen ført til en langt mer nøyaktig avgrensning, og dermed har også de fleste lokalitetene minsket betydelig i areal. Mange har også fått endret naturtype og verdi. En god del har blitt splittet opp i flere mindre lokaliteter (se tab. 1). I alt har revisjonen resultert i 92 nye naturtypelokaliteter.

De 47 lokalitetene som ikke ble sjekket opp i 2012 dreide seg i all hovedsak om lokaliteter innenfor verneområder og fjellområder som i utgangspunktet ikke skulle prioriteres, samt en del C-lokaliteter (som skulle sjekkes ut fra en vurdering av potensial og kapasitet). I tillegg var det noen tungt tilgjengelige lokaliteter og enkelte store bjørkeskogsområder som ble lavt prioritert etter hvert. Vi anbefaler at 21 av disse lokalitetene videreføres i datasettet, enten fordi de er fjellområder på kalkrik grunn, er innenfor naturreservater eller har en god beskrivelse og verdivurdering i Naturbase pr. i dag (se tab. 3).

Føringene fra oppdragsgiver var at områder under skoggrensa skulle prioriteres. Nedenfor skoggrensa konsentrerte vi oss om de mest verdifulle lokalitetene, samtidig som vi etter hvert fant det langt viktigere å kartlegge nye, verdifulle lokaliteter enn å reinventere de store lokalitetene med høystaudebjørkeskog – som nesten alltid viste seg å være lite homogene områder med vekslende mellom ordinær fjellbjørkeskog, mindre partier med høystaudebjørkeskog (som regel uten spesielle naturverdier), rikmyrer/bakkemyrer og i noen tilfeller beiteskog. Å gjennomgå disse i sin helhet ville ta uforholdsmessig mye tid, og vi vurderte det som mer nyttig å gjøre nykartlegging i områder med mer opplagte naturverdier, som til dels også var mer utsatt for forringelse eller hadde behov for skjøtsel. Vi vil foreslå at de store lokalitetene med høystaudebjørkeskog som ikke ble reinventert, eller bare delvis reinventert i 2012, tas ut av datasettet inntil de er nærmere gjennomgått – dersom ikke annet er tilrådd spesielt i tab. 3. Vår erfaring er at man som regel vil finne noen små rikmyrer i disse områder, mer sjeldent mindre arealer med kalkskog eller høystaudebjørkeskog med spesielle verdier.

Tabell 1. Oversikt over reinventerte naturtypelokaliteter i 2012 som er videreført med ny beskrivelse/registrering i det nye datasettet, ofte flere lokaliteter. Gammelt nummer og navn er det som tidligere ble brukt i Naturbase, mens nytt nr., nytt navn, naturtype og verdi er de som nå er brukt i Natur2000 (dersom gammelt navn er videreført er gammelt navn ikke oppgitt spesielt). Revideringen av de 77 Naturbaseobjektene (inkludert 2 lokaliteter felles med Alvdal) førte til i alt 91 nye naturtypelokaliteter (20 lokaliteter anbefales tatt ut av datasettet, se tab. 2).

Gammelt nr. og navn	Nytt nr.	Nytt navn	Naturtype	Verdi	Kommentar
BN00009029 Nysetra	043710133	Rundvangmyran	Rikmyr	B	Gammel lokalitet ligger hovedsakelig i Alvdal, og den erstattes i tillegg av en ny lokalitet på Alvdalsiden (Mellommyra)
BN00009054 Aunmoen	043710175	Falla i Auma	Bekkekløft og bergvegg	A	Gammel lokalitet deles mellom Alvdal og Tynset, og den erstattes i tillegg av en ny lokalitet på Alvdalsiden med samme navn
BN00012514	043710083	Totlundfura	Store gamle trær	B	Bedre stedfesting
BN00012515 Innerdalsvatnet, øst, ved Fossætra	043710070	Fossætra Sjø	Rikmyr	B	Overlapper hele den gamle lokaliteten

BN00012516 Kvikne øst fra Bjørrgan til Børli	043710043	Åsan	Hagemark	C	Liten del av gammel lokalitet
BN00012525 Ulset - øst for Orkla SØ for Sæter	043710082	Nedre Ulset SV	Kroksjøer, flom- dammer og meand- rerende elveparti	C	Erstatter lokalitet kartlagt som dam
BN00012528 Savalkletten, vest for vegen	043710131	Fiskviksætra SV	Rikmyr	B	Omfatter det meste av den gamle lokaliteten
BN00012529 Innerdalsvatnet, østsida inn mot grense Rennebu og til Tar- aldsbekken, ca...	043710069	Flonan- Frengstadsætra	Hagemark	A	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre
	043710071	Liabekken vest	Rikmyr	B	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre
	043710072	Liabekken sør	Rikmyr	B	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre
	043710073	Frengstadsætra NV	Kilde og kildebekk	B	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre
	043710074	Larslia	Rikmyr	B	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre
BN00012532 Magnilla - Lonåstjørn	043710028	Lonåstjern NV	Rikmyr	B	Overlapper hele den gamle
BN00012535 Ulset - N for Storeng, vest for Orkla	043710055	Bjørtjernet	Kroksjøer, flom- dammer og meand- rerende elveparti	C	Erstatter lokalitet kartlagt som dam
BN00012538 Trolltjønndalen	043710160	Trolltjønndalen sør	Naturlig fisketomme innsjøer og tjern	C	Gammel lokalitet foreslås slettet
BN00012541 Ulset - Storeng, vest for Orkla, N for Sæter	043710053	Storenga	Kroksjøer, flom- dammer og meand- rerende elveparti	C	Erstatter lokaliteten (dam) sammen med 043710054
	043710054	Storenga nord	Kroksjøer, flom- dammer og meand- rerende elveparti	C	Erstatter lokaliteten (dam) sammen med 043710053
BN00012542 Gjermoen - Gjeråsen	043710024	Gjermoen	Våtmarksmassiv	B	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre
	043710046	Magnilla vest for Slettrya	Kilde og kildebekk	B	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre
	043710098	Fløttsætra	Naturbeitemark	C	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre
	043710099	Fløttsætra nord	Naturbeitemark	C	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre
	043710112	Kroktjørnan	Våtmarksmassiv	B	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre
	043710121	Lonsjøen SØ	Naturbeitemark	C	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre

	043710122	Lonsjøen øst	Naturbeitemark	B	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre
	043710123	Lonsjøen vest	Rikmyr	C	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre
	043710124	Stortjønna sør	Naturbeitemark	C	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre
	043710127	Magnillkroken	Naturbeitemark	C	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre
	043710135	Svartebergs- vangen SV	Rikmyr	C	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre
	043710167	Rytjønna	Naturlig fisketomme innsjøer og tjern	B	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre
BN00012543 Yadalen fra Kvikne sentrum opp mot Grøntjønna	043710051	Russus utløp i Ya	Bekkekløft og bergvegg	B	Liten del av 12543, samt nesten hele 12548
BN00012544 Novsætra/ Novmyra	043710067	Øyan	Kroksjøer, flom- dammer og meand- rerende elveparti	B	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre
BN00012546 Ølset – Ølsetlykkja	043710062	Kluggu	Hagemark	B	Erstatter lokaliteten sammen med 043710065
	043710065	Ulsetberga	Sørvendte berg og rasmarker	B	Erstatter lokaliteten sammen med 043710062
BN00012548 Russu-Ya	043710051	Russus utløp i Ya	Bekkekløft og bergvegg	B	Liten del av 12543, samt nesten hele 12548
BN00012551 Tjønnoområdet	043710080	Sandbaktjønna	Kroksjøer, flom- dammer og meand- rerende elveparti	A	Erstatter lokaliteten Tjønno- området, som også omfatter areal langs Glomma
BN00012552	043710105	Haversvngen	Slåttemark	B	Omfatter en mindre del av opprinnelig lokalitet
BN00012553 Eggli, - 400 m nordover langs Tysla	043710176	Eggli ved Vollan	Gråorheggeskog	B	Avgrensning endret
BN00012556 Finnstadsjøen, nordenden	043710018	Finnstadsjøen	Deltaområde	B	Avgrensning endret
BN00012558 Hesthågan, Myran Plassætran	043710042	Stavløenget	Hagemark	B	Liten del av 12558, samt noe av 66633 (grensejustering)
BN00012560	043710169	Kløftet	Bekkekløft og bergvegg	B	Avgrensning vesentlig endret
BN00012561 Aumlia, mellom Aumlivangen og Gammelvangen, på oversiden av	043710085	Bjørnsmovangen vest	Rikmyr	B	Erstatter lokaliteten sammen med 043710097
	043710097	Fjellvangåsen	Rikmyr	C	Erstatter lokaliteten sammen med 043710085

veien					
BN00012564 Finnstadsjøen, nordenden	043710019	Brya	Kroksjøer, flom- dammer og meand- rerende elveparti	B	Avgrensning endret
BN00012568 Børliå - øst	043710061	Børliå øst	Sørvendte berg og rasmarker	B	Erstatter lokaliteten sammen med 043710062
	043710062	Kluggu	Hagemark	B	Erstatter lokaliteten sammen med 043710061
BN00012577	043710016	Fåsten	Sørvendte berg og rasmarker	B	Avgrensning endret
BN00012578	043710017	Storklættlia	Sørvendte berg og rasmarker	B	Avgrensning endret
BN00012579	043710198	Stortela	Bekkekløft og bergvegg	B	Avgrensning endret og verdi satt ned
BN00012581	043710081	Måsåvelta	Sørvendte berg og rasmarker	B	Avgrensning endret
BN00012582 Gammelsætra, 2 km S-SV for Jønnebekkvorda	043710183	Gammelsætra	Kilde og kildebekk	B	Endret avgrensning og verdi
BN00012583 Gammelvangen, øst for, på oversiden av veien opp til vangen	043710185	Gammelvangen øst	Rikmyr	C	Endret avgrensning og verdi
BN00012584 Haugsetran, nedre vang	043710182	Haugsetra	Naturbeitemark	C	Endret naturtype, avgrensning og verdi
BN00012585	043710180	Berjepullen	Kilde og kildebekk	B	Endret avgrensning og verdi
BN00012587 Ulset - N for Storeng, øst for Orkla	043710058	Letan nord	Kroksjøer, flom- dammer og meand- rerende elveparti	C	Erstatter lokalitet kartlagt som dam
BN00012592 Novsetra, synner	043710066	Nåvsetran	Naturbeitemark	B	Bare avgrensning endret
BN00012593 Innerdalsvatnet under Falkber- get langs Inna	043710032	Englia vest	Bjørkeskog med høgstauder	B	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre
	043710033	Storinna ved Englia	Kroksjøer, flom- dammer og meand- rerende elveparti	A	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre
	043710034	Innhaugen	Rikmyr	A	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre
	043710035	Storinna vest	Boreal hei	B	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre
	043710036	Storinna-Litlinna	Kroksjøer, flom- dammer og meand-	A	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre

			rerende elveparti		
	043710037	Storinnsjøen NV	Rikmyr	B	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre
	043710038	Englia-Storinnsjøsaetra	Artsrik vegkant	B	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre
BN00012594 Ryan - Buvollen – Magnildalen (slåtte- og beitemark)	043710026	Buvollen	Hagemark	B	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre
	043710128	Ryan	Naturbeitemark	C	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre
	043710163	Buvollen SV	Kilde og kildebekk	C	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre
	043710164	Busjøbekken NV	Rikmyr	C	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre
	043710165	Busjøbekken vest	Rikmyr	C	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre
	043710166	Butjønna vest	Våtmarksmassiv	B	Erstatter lokaliteten sammen med flere andre
BN00012598	043710177	Fløtten	Dam	C	Avgrensning endret og verdi redusert
BN00012600 Sagvangen - Ledsvangen	043710119	Lesvangen	Naturbeitemark	B	Erstatter lokaliteten sammen med 043710120
	043710120	Sagvangen	Naturbeitemark	B	Erstatter lokaliteten sammen med 043710119
BN00012601 Ulset - Botnan, vest for Orkla	043710057	Holmtjønna	Kroksjøer, flom- dammer og meand- rerende elveparti	C	Erstatter lokalitet kartlagt som dam
BN00012602 Kvikne, vestsida, fra Hyllbekken/Kleiva til Storengsaetra?	043710041	Fortuna	Naturbeitemark	B	Liten del av gammel lokalitet, naturtype endret
BN00012603 Gjerkroken, sø	043710027	Gjerkroken øst	Slåtte- og beitemyr	B	Beitemyr
BN00012605 Gammelvangen, 2 km S for Jønnbekkvorda	043710184	Gammelvangen	Naturbeitemark	A	Endret avgrensning, naturtype og økt verdi
BN00066633	043710042	Stavløenget	Hagemark	B	Liten del av 12558, samt noe av 66633 (grensejustering)
BN00073879	043710005	Åsan-Milskiftevangen	Rikmyr	B	Naturtype endret fra naturbeitemark
BN00073880 Åsan-Volsvangen	043710146	Volsvangen øst	Naturbeitemark	B	Omfatter ikke like stort areal som opprinnelig lokalitet
BN00073881	043710001	Åsan-Gammelvangen	Rikmyr	B	Naturtype endret fra naturbeitemark

BN00073889 Gammeldalen, Gammeldals- vangan til Oldertrøvangan	043710134	Stortela (flom- mark)	Kroksjøer, flom- dammer og meand- rerende elveparti	A	Lokaliteten er utvidet mot nord og splittet (se lok. 173)
	043710173	Kløftvangen- Brentmoen	Naturbeitemark	A	Gammel lokalitet splittet
BN00073891 Hopsætra - Volsmyrene	043710137	Vola nord	Rikmyr	B	Erstatter lokaliteten sammen med 6 andre lokaliteter
	043710138	Slettkjølen sør	Rikmyr	B	Erstatter lokaliteten sammen med 6 andre lokaliteter
	043710139	Vola NØ	Rikmyr	B	Erstatter lokaliteten sammen med 6 andre lokaliteter
	043710140	Kjøebekken SØ	Naturbeitemark	B	Erstatter lokaliteten sammen med 6 andre lokaliteter
	043710141	Slettkjølen SØ	Hagemark	B	Erstatter lokaliteten sammen med 6 andre lokaliteter
	043710142	Kjøebekken sør	Beiteskog	B	Erstatter lokaliteten sammen med 6 andre lokaliteter
	043710143	Slettkjølen SV	Naturbeitemark	B	Erstatter lokaliteten sammen med 6 andre lokaliteter
BN00073892	043710144	Volsvangan- Brydalskjølen	Naturbeitemark	B	Omfatter ikke like stort areal som opprinnelig lokalitet
BN00073893 Aumlia, Lundvangen	043710125	Lundvangen	Naturbeitemark	C	Erstatter lokaliteten sammen med 043710126
	043710126	Lundvangen NV	Naturbeitemark	C	Erstatter lokaliteten sammen med 043710125
BN00073897 Langsetran	043710113	Langsætra øst	Kilde og kildebekk	C	Erstatter lokaliteten sammen med 043710115
	043710115	Langsætra	Slåtte- og beitemyr	B	Erstatter lokaliteten sammen med 043710113
BN00073898 Tunndalen - Bruskaret	043710092	Bruskaret	Naturbeitemark	C	Omfatter ikke like stort areal som opprinnelig lokalitet

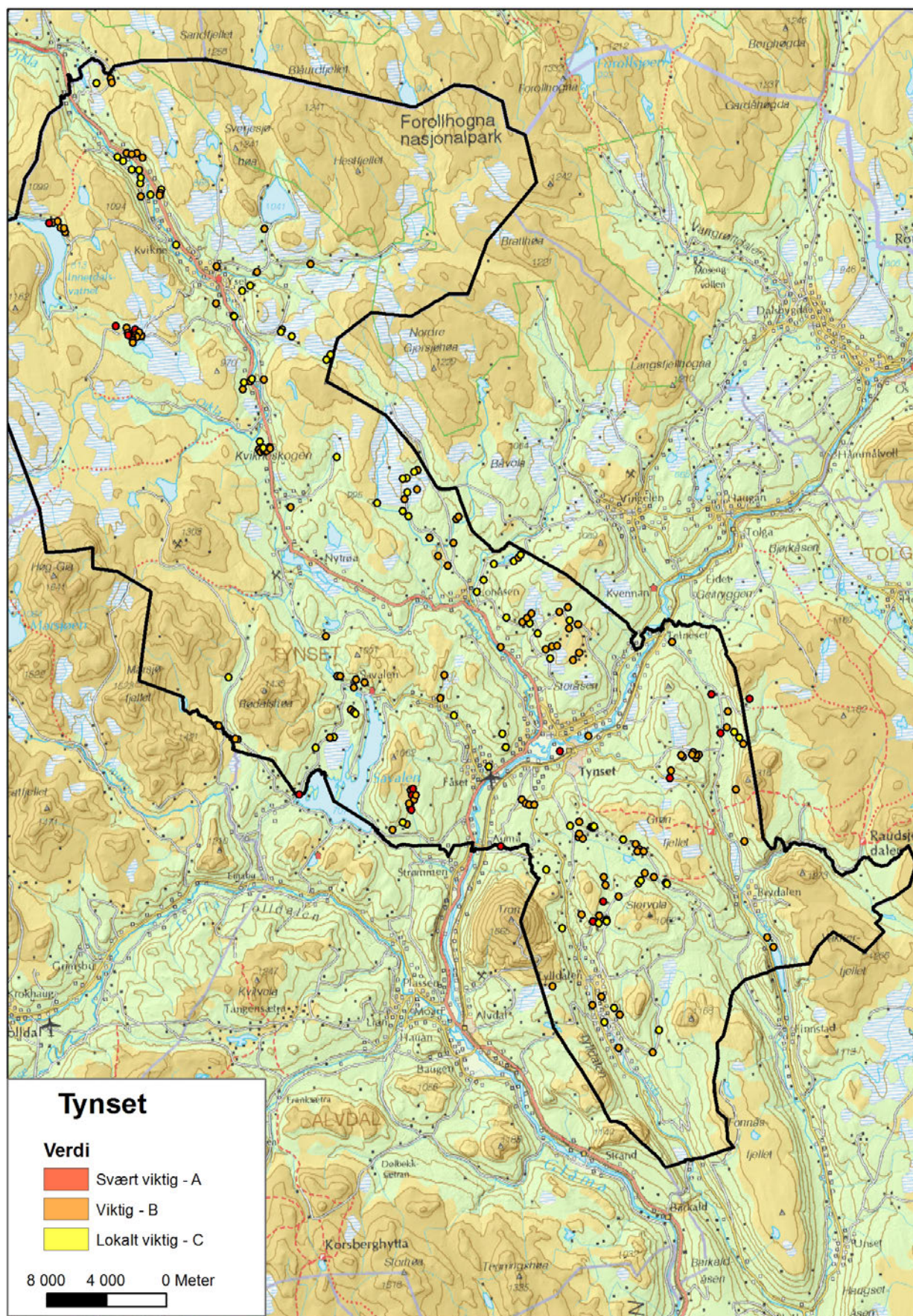
Tabell 2. Oversikt over gamle naturtypelokaliteter i Tynset kommune registrert i Naturbase som ble sjekket i 2012, men som ikke anbefales videreført.

Lok. nr.	Navn	Naturtype	Verdi	Begrunnelse for å fjerne lokaliteten fra datasettet
BN00012517	Ulset-Børli, øst for Orkla	Dam	B	Omfatter skogslir rundt ei oppdemt middels-rik fastmattemyr, med bare minimalt åpent vannspeil. Ingen spesielle verdier registrert.
BN00012530	Bjørnan-Svergja	Viktige bekkedrag	C	Vurdert nederst ved Rv 3, og ingen spesielle kvaliteter oppdaget
BN00012533	Nordre Spekesjøen	Bjørkeskog med høgstauder	B	Særegent landskap, men ikke registrert prioriterte naturtyper

BN00012538	Trolltjørndalen	Bjørkeskog med høgstauder	A	Flere små intermediaære til rike myrer, ikke registrert verdifull høgstaudebjørkeskog, derimot et naturlig fisketomt myrtjern.
BN00012543	Yadalen fra Kvikne sentrum opp mot Grøntjørnann	Bjørkeskog med høgstauder	A	Erstattes av 043710051, sjekket mange steder og lite høgstaudekog funnet, noe intermediaære og middelsrike myrer
BN00012545	Brevadsætra	Bjørkeskog med høgstauder	B	Overflatisk sjekket, men ser ut til å være mest svak lågurtskog med spredte høgstauder. Mulig artsrik vegkant langs Rv 3, men ikke kartlagt.
BN00012547	Falningsjøen-østsida	Bjørkeskog med høgstauder	B	Sjekket i søndre del, mosaikk av middelsrik fastmattemyr og blåbær-småbregneskog med spredte høgstauder.
BN00012550	Myrvangsætra-Kroktjørnkletten	Bjørkeskog med høgstauder	B	Hovedsakelig blåbær- og småbregneskog, samt intermediaære til mellomrike myrer.
BN00012554	Brydalen, Nauster-egga	Rik sumpskog	C	Fattig furuskogsli, ingen rik sumpskog registrert
BN00012557	Litlesverjessjølia vest	Bjørkeskog med høgstauder	B	Vurdert med kikkert fra avstand, mosaikk av små myrer og fjellbjørkeskog, bør tas ut foreløpig og undersøkes bedre
BN00012559	Ya-Grøntjørnann	Rikmyr	B	Intermediaær til middelsrik fastmattemyr, innslag av breimyrull. Noe rikere i elvekanten (gulsildresig). Ikke rikt nok i dette høydelaget for å skille ut som rikmyr.
BN00012562	Storrøstfloen	Rikmyr	B	Fattig, ombrotrof tuemyr i kanten, intermediaære mykmatter, ikke rikmyr (mye er grøftet)
BN00012567	Novfloen	Rikmyr	A	Grundig sjekket, bla. etter huldrestarr, men bare funnet middelsrik mykmatte/løsbunn- og fastmattemyr uten spesielt interessante arter. Stor velutviklet strengmyr i Rennebu.
BN00012569	Magnilkrøken-Jonasdalen	Slåttemark	B	Beiteskog og middelsrike bakkemyrer, noe rikere langs bekken, men definitivt ikke slåttemark (mulig gamle slåtteteiger innimellom), og heller ikke rikt nok til å kartlegges som rikmyr.
BN00012575	Innerdalsvatnet, vestsida, og innover Grønli mot Stor-innsjøen	Bjørkeskog med høgstauder	A	Bare vurdert på avstand og flyfoto, og det tyder på at det mest er myr og glissen fjellbjørkeskog, samt en god del fjellhei. Trolig kalkrikt med flere verdifulle lokaliteter, men bør fjernes i nåværende form og undersøkes.
BN00012586	Reitkletten	Gammel barskog	B	Ikke særlig gammel, lite av interesse funnet.
BN00012591	Rød	Dam	B	Dammen er tømt og virket ikke særlig interessant.
BN00012606	Kvernegga, N for	Kalkrike enger	C	Ingen kalkrike enger funnet, og området virker lite interessant.
BN00012607	Skarvdalen	Bjørkeskog med høgstauder	B	Mest bærlyngskog og småbregneskog med spredte høgstauder, gulsildresig. Uprioritert.
BN00073882	Ytre Åsan	Slåttemark	C	Gjengrodd eng
BN00073890	Hobdsætra – lengst mot N	Naturbeitemark	C	Gjengroing, artsfattig

Tabell 3. Oversikt over gamle naturtypelokaliteter i Tynset kommune registrert i Naturbase som ikke ble sjekket i 2012, men foreslås videreført av ulike årsaker.

Lok. nr.	Navn	Naturtype	Verdi	Begrunnelse for videreføring
BN00012540	Forollhognaområdet	Kalkrike områder i fjellet	B	Ikke prioritert i felt (snaufjell), men trolig verdifull lokalitet
BN00012549	Grøntjørnan	Rikmyr	A	Naturreservat
BN00012563	Hælfjellet	Kalkrike områder i fjellet	A	Ikke prioritert i felt (snaufjell), men trolig verdifull lokalitet
BN00012565	Litlesvergjes-sjøen, NV	Rikmyr	B	Ikke prioritert i felt (tungt tilgjengelig og over skoggrensa), trolig verdifull lokalitet (Haugan 1995: "svært rike myrer")
BN00012574	Flomhøgda, sørlia	Kalkrike områder i fjellet	A	Ikke prioritert i felt (snaufjell), men trolig verdifull lokalitet
BN00012576	Sverjessjøhøgda	Kalkrike områder i fjellet	A	Ikke prioritert i felt (snaufjell), men trolig verdifull lokalitet
BN00012588	Innerdalsvatnet, Falkberget sør	Kalkrike områder i fjellet	B	Ikke prioritert i felt (snaufjell), men trolig verdifull lokalitet
BN00012589	Litlesverjessjølia nordvest	Bjørkeskog med høgstauder	A	Ikke prioritert i felt (tungt tilgjengelig), trolig verdifull lokalitet
BN00012595	Lerjordet, Steen	Dam	C	Trolig en utgravd dam, men kan ha C-verdi
BN00012608	Innerdalsvatnet, vestsida	Rikmyr	B	Ikke prioritert i felt (tungt tilgjengelig), avstandsvurdert, trolig verdifull lokalitet
BN00012609	Stormyra	Rikmyr	A	Naturreservat
BN00012610	Sørsjøen	Kroksjøer, flomdammer og meanderende elveparti	A	Naturreservat
BN00066605	Veslhaugen	Naturbeitemark	B	God beskrivelse og verdivurdering i Naturbase
BN00066631	Bjørnan sør	Naturbeitemark	C	God beskrivelse og verdivurdering i Naturbase
BN00066632	Brattebolstad søndre	Naturbeitemark	B	God beskrivelse og verdivurdering i Naturbase
BN00066633	Stavløenget	Naturbeitemark	B	God beskrivelse og verdivurdering i Naturbase. Grense anbefales justert (se faktaark for lokalitet 043710042).
BN00066634	Totlund	Naturbeitemark	C	God beskrivelse og verdivurdering i Naturbase.
BN00066631	Bjørnan vest	Beiteskog	C	God beskrivelse og verdivurdering i Naturbase, men naturtype anbefales endret til hagemark
BN00073883	Kvikne, Bjørnan	Naturbeitemark	C	God beskrivelse og verdivurdering i Naturbase
BN00073896	Kirkeegga	Naturbeitemark	B	God beskrivelse og verdivurdering i Naturbase (ut fra beskrivelse bør A-verdi vurderes)
BN00073962	Hesthågan	Naturbeitemark	C	God beskrivelse og verdivurdering i Naturbase

Figur 12. Oversikt over kartlagte naturtypelokalitetene i Tynset kommune.

3.4 Nykartlegging

I forbindelse med feltarbeidet i 2012 ble det også påvist 124 lokaliteter som tidligere ikke har vært kjent i kommunen (tabell 4).

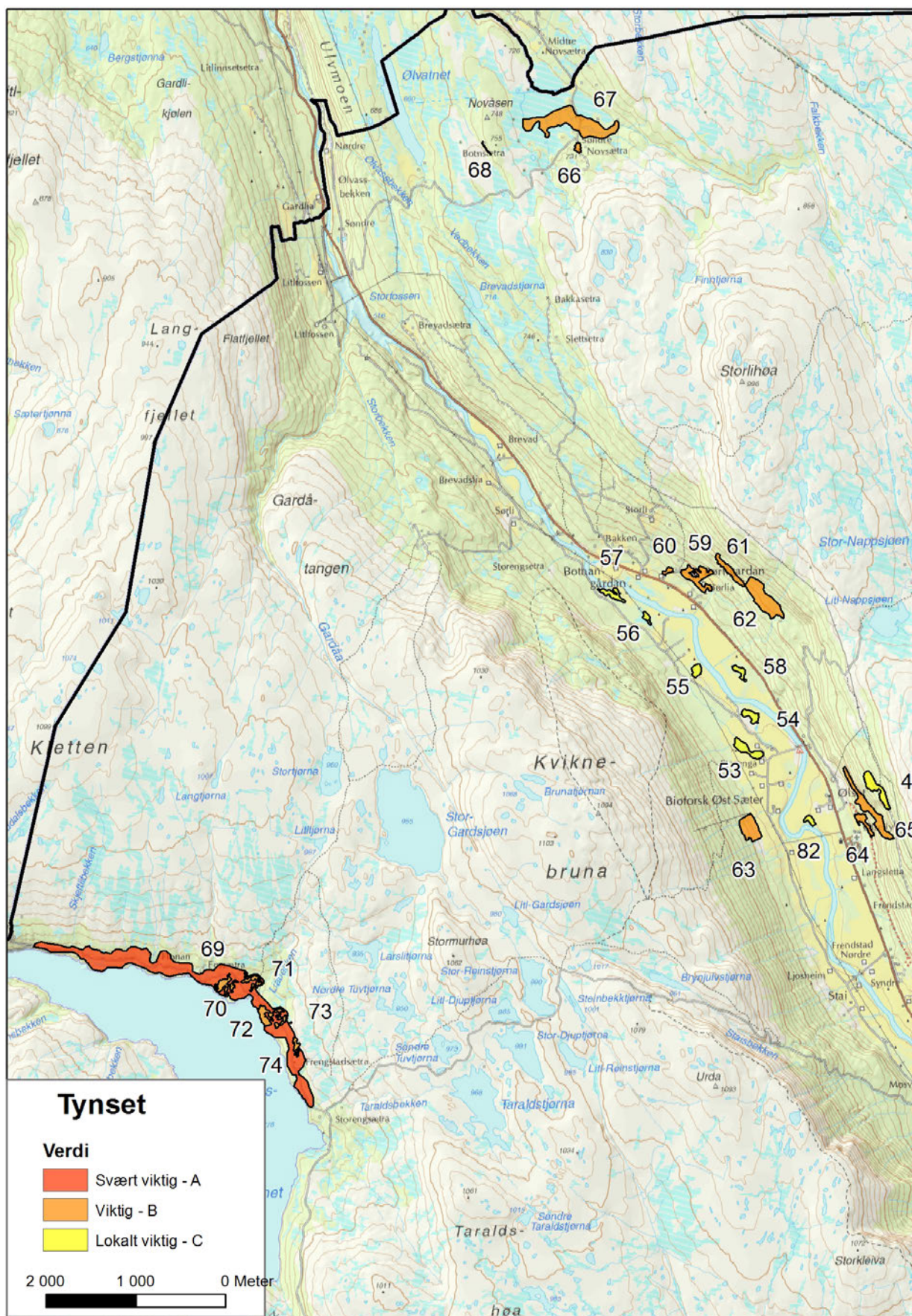
Tabell 4. Oversikt over de 124 nye naturtypelokalitetene kartlagt i 2012 med naturtype og verdi.

Lok.nr.	Navn	Naturtype	Utforming	Verdi
043710002	Gammelvangen vest	Rikmyr	Rik skog- og krattbevokst myr	B
043710003	Milskiftet øst	Rikmyr	Ekstremrik myr i høyereliggende områder	B
043710004	Milskiftet nedre	Rikmyr	Ekstremrik myr i høyereliggende områder	B
043710006	Milskiftet øvre	Naturbeitemark	Svak lågurtbeiteeng	C
043710007	Nyvang øvre	Naturbeitemark	Svak lågurtbeiteeng	C
043710008	Nyvangåsen sør	Rikmyr	Rik skog- og krattbevokst myr	B
043710009	Snekermovangen SV	Rikmyr	Rik skog- og krattbevokst myr	B
043710010	Gammelutbyvngen	Rikmyr	Rik skog- og krattbevokst myr	B
043710011	Brennbakken sør	Rikmyr	Rik skog- og krattbevokst myr	C
043710012	Brennbakken	Naturbeitemark	Svak lågurtbeiteeng	C
043710013	Klettungen	Naturbeitemark	Svak lågurtbeiteeng	B
043710014	Brukroken	Slåttemark	Svak lågurtslåtteeng	C
043710015	Oddlivangen	Naturbeitemark	Svak lågurtbeiteeng	C
043710020	Ryan	Naturbeitemark	Svak lågurtbeiteeng	C
043710021	Mosstjønna	Kroksjøer, flomdammer og meanderende elveparti	Gammel, mindre flompåvirket kroksjø og dam	B
043710022	Rv 3 v/Langtjørna	Artsrik vegkant		B
043710023	Lomsjøen sør	Rikmyr	Rik skog- og krattbevokst myr	B
043710025	Gjerkroken	Naturbeitemark	Svak lågurtbeiteeng	B
043710029	Storinnsjøsaetra	Slåttemark	Lågurtslåtteeng	B
043710030	Englia øst	Kalkskog	Kalkbjørkeskog	B
043710031	Englia	Rikmyr	Ekstremrik myr i høyereliggende områder	A
043710039	Litlinna nord	Naturbeitemark	Lågurtbeiteeng	B
043710040	Litlinna sør	Naturbeitemark	Lågurtbeiteeng	B
043710044	Rv 3 v/Søndre Rønning	Artsrik vegkant		B
043710045	Søndre Rønning	Kalkskog	Frisk kalkfuruskog	C
043710047	Rv 3 nord for Tverråa	Artsrik vegkant		B
043710048	Lia	Naturbeitemark	Svak lågurtbeiteeng	C
043710049	Ivarsplassen	Naturbeitemark	Lågurtbeiteeng	C
043710050	Sverjevngen	Naturbeitemark	Lågurtbeitefukteng	B

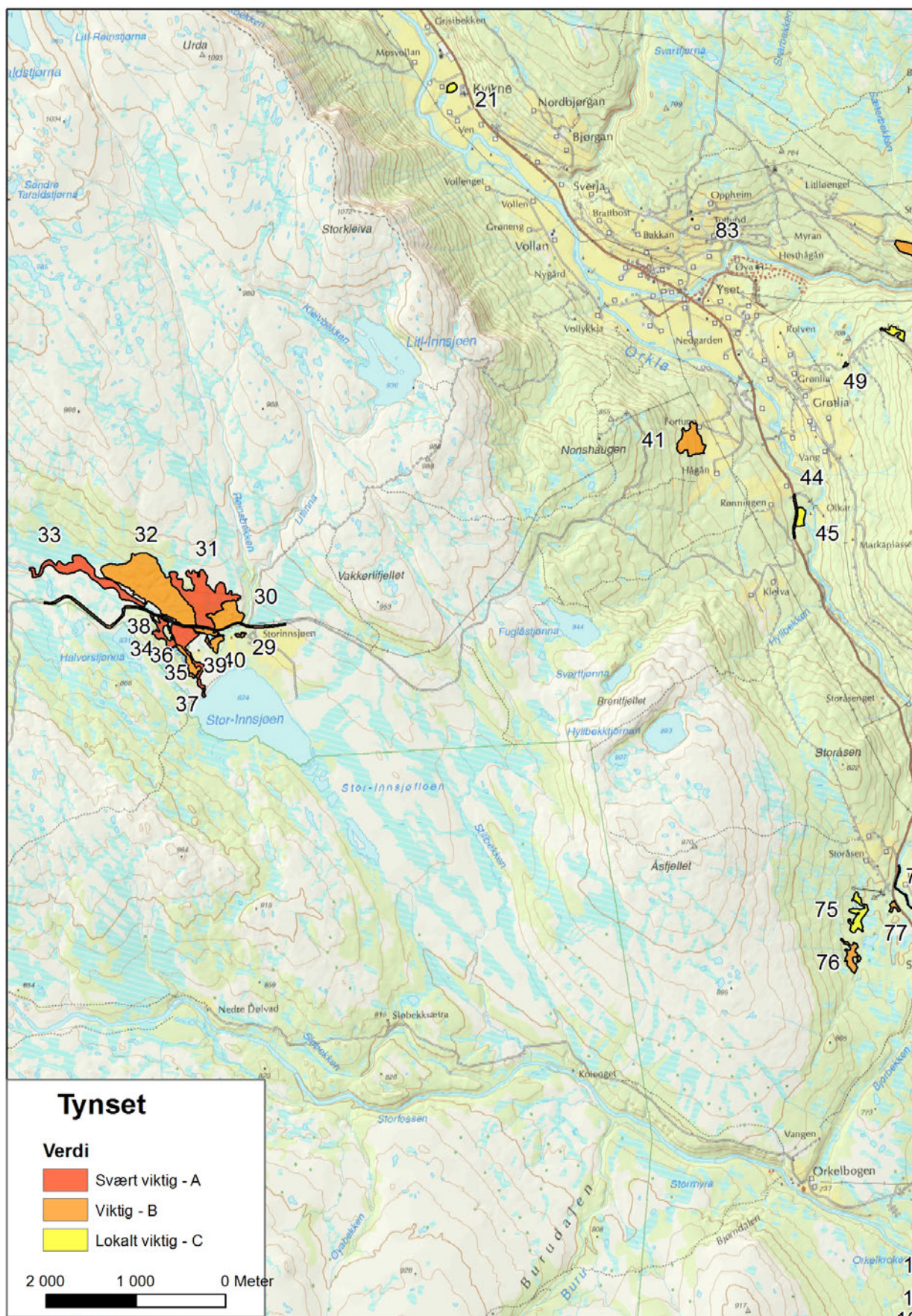
Lok.nr.	Navn	Naturtype	Utforming	Verdi
043710052	Støbergene	Sørvendt berg og rasmark	Kalkrik og/eller sørvendt bergvegg	B
043710056	Liatjønna	Kroksjøer, flomdammer og meanderende elveparti	Gammel, mindre flompåvirket kroksjø og dam	C
043710059	Børlia	Slåttemark	Svak lågurtslåtteeng	B
043710060	Ryen	Slåttemark	Svak lågurtslåtteeng	B
043710063	Sæter	Naturbeitemark	Svak lågurtbeiteeng	B
043710064	Ulset	Naturbeitemark	Lågurtbeiteeng	B
043710068	Botnsætra	Artsrik vegkant		C
043710075	Rundfloen	Rikmyr	Ekstremrik myr i høyereliggende områder	C
043710076	Fiskedammen SV	Rikmyr	Ekstremrik myr i høyereliggende områder	B
043710077	Søndre Lasbekken	Rikmyr	Ekstremrik myr i høyereliggende områder	B
043710078	Lilleenget	Stor elveør	Urte- og grasrik ør	C
043710079	Bangmoen	Stor elveør	Urte- og grasrik ør	B
043710084	Aumlivangan	Rikmyr	Ekstremrik myr i høyereliggende områder	B
043710086	Aumlia	Rikmyr	Ekstremrik myr i høyereliggende områder	B
043710087	Bjønsmovangen	Naturbeitemark	Lågurtbeitefukteng	B
043710088	Belsvikvangen øst	Naturbeitemark	Svak lågurtbeiteeng	C
043710089	Belsvikvangen	Naturbeitemark	Svak lågurtbeiteeng	B
043710090	Bergekåsa	Naturbeitemark	Svak lågurtbeiteeng	B
043710091	Bjørkkjølvangan	Hagemark	Bjørkehage	A
043710093	Brydalskjølen	Rikmyr	Ekstremrik myr i høyereliggende områder	A
043710094	Eggevangen	Naturbeitemark	Svak lågurtbeiteeng	C
043710095	Engevangen	Slåtte- og beitemyr	Beitemyr	B
043710096	Fiskviksætra	Artsrik veikant		B
043710100	Grasgodtvangen	Slåttemark	Lågurtslåtteeng	B
043710101	Grasgodtvangen NV	Naturbeitemark	Lågurtbeitefukteng	B
043710102	Grasgodtvangen SØ	Naturbeitemark	Frisk baserik eng beitet	C
043710103	Grasvangan nord	Naturbeitemark	Svak lågurtbeiteeng	C
043710104	Grasvangan sør	Naturbeitemark	Svak lågurtbeiteeng	C
043710106	Haversmyra sør	Naturbeitemark	Svak lågurtbeiteeng	C
043710107	Hemstadvangen nord	Naturbeitemark	Lågurtbeitefukteng	C
043710108	Hemstadvangen NØ	Naturbeitemark	Lågurtbeitefukteng	C
043710109	Holmensvangan	Kilde og kildebekk	Kilde over sørboreal	C
043710110	Jønnbekkjevalda	Rikmyr	Ekstremrik myr i høyereliggende områder	A

Lok.nr.	Navn	Naturtype	Utforming	Verdi
043710111	Kolbotn	Slåttemark	Lågurtslåtteeeng	A
043710114	Langsætra vest	Rikmyr	Ekstremrik myr i høyereliggende områder	B
043710116	Langsætra nord	Rikmyr	Rik skog- og krattbevokst myr	B
043710117	Nordre Langsætra	Naturbeitemark	Svak lågurtbeiteeng	B
043710118	Søndre Langsætra	Naturbeitemark	Lågurtbeiteeng	B
043710129	Sandvikseter	Beiteskog		C
043710130	Savalbete	Slåtte- og beitemyr	Beitemyr	B
043710132	Skjånnårasen sør	Rikmyr	Rik skog- og krattbevokst myr	B
043710136	Stortjønna NV	Rikmyr	Rik skog- og krattbevokst myr	B
043710145	Volsvangen vest	Naturbeitemark	Lågurtbeiteeng	B
043710147	Lomtjønna NV	Rikmyr	Rik skog- og krattbevokst myr	C
043710148	Sandmælbekken øst	Rikmyr	Rik skog- og krattbevokst myr	C
043710149	Sandmælbekken NV	Rikmyr	Rik skog- og krattbevokst myr	C
043710150	Sandmælbekken midtre	Rikmyr	Rik skog- og krattbevokst myr	C
043710151	Sandmælbekken vest	Rikmyr	Rik skog- og krattbevokst myr	B
043710152	Sandmælbekken SV	Rikmyr	Rik skog- og krattbevokst myr	B
043710153	Sandmælbekken SØ	Rikmyr	Ekstremrik myr i høyereliggende områder	C
043710154	Ormsletta NV	Naturbeitemark	Lågurtbeitefukteng	C
043710155	Ormsletta nord	Hagemark	Bjørkehage	B
043710156	Knekmyrene nord	Rikmyr	Rik skog- og krattbevokst myr	C
043710157	Grytdalssætra NV	Rikmyr	Rik skog- og krattbevokst myr	C
043710158	Trolltjønndalen vest	Rikmyr	Rik skog- og krattbevokst myr	C
043710159	Knekmyrene NV	Rikmyr	Rik skog- og krattbevokst myr	C
043710161	Ormsletta NØ	Rikmyr	Rik skog- og krattbevokst myr	C
043710162	Lomtjønna sør	Naturbeitemark	Svak lågurtbeiteeng	C
043710168	Brandeggmyra	Kroksjøer, flomdammer og meanderende elveparti	Kroksjøer, flomdammer og meander uten, eller med svært liten flompåvirkning	B
043710170	Kløftet nord	Kilde og kildebekk	Kilde over sørboreal	C
043710171	Kløftvangan SØ	Store gamle trær	Rogn	C
043710172	Kløftvangan øst	Naturbeitemark	Frisk/tørr, middels baserik eng i høyere-liggende strøk og nordpå beitet	B
043710174	Brandvollstjønna nord	Rikmyr	Rik skog- og krattbevokst myr	C
043710178	Brønnåa	Bekkekløft/bergvegg	Bekkekløft	B
043710179	Reitkletten	Gammel lauvskog	Gammel ospeholt	C
043710181	Rød	Rik sumpskog	Boreal kildeskog	B

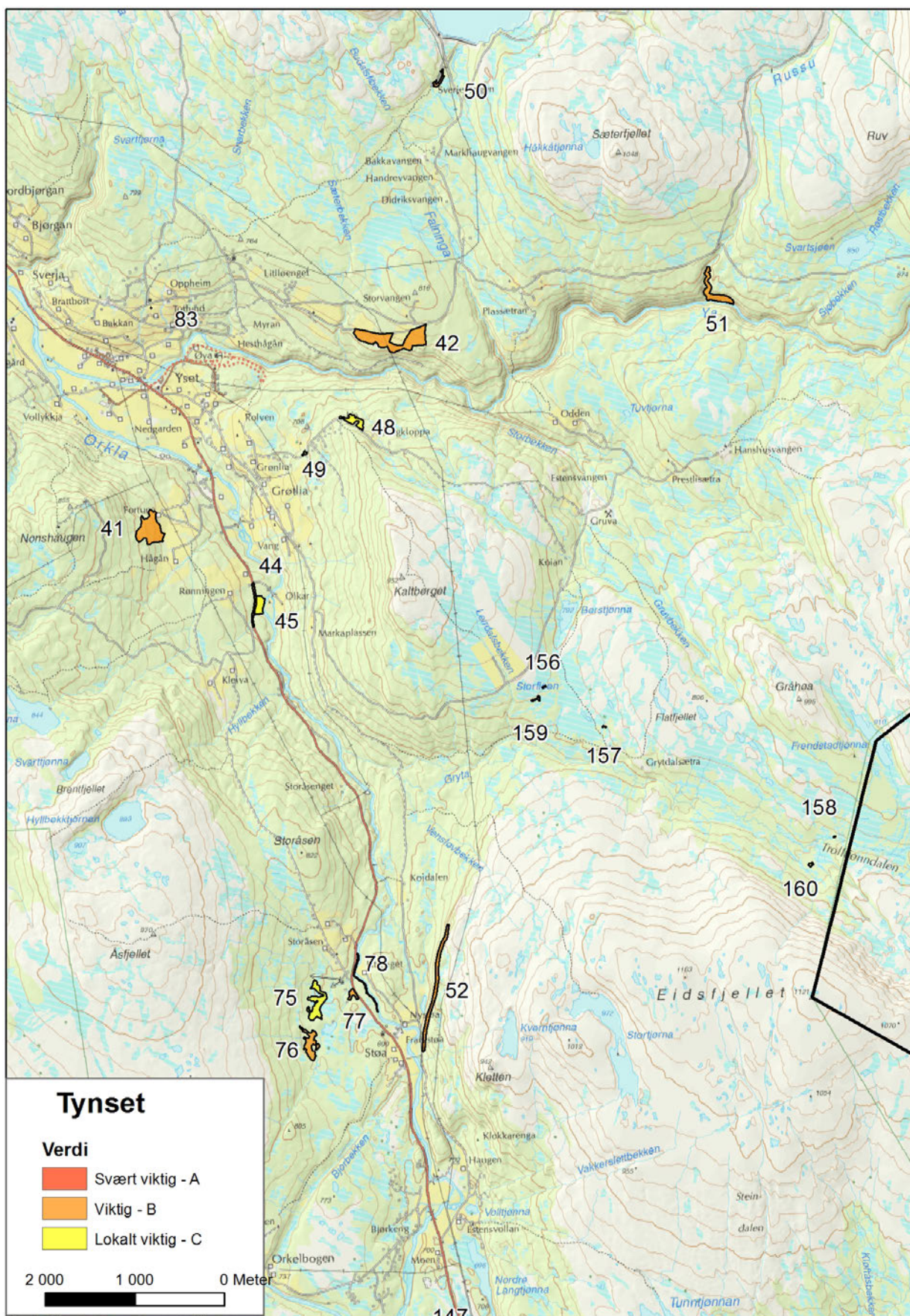
Lok.nr.	Navn	Naturtype	Utforming	Verdi
043710186	Flobekken	Kilde og kildebekk	Kilde over sørboreal	B
043710187	Øvre Kvernbekken 1	Kilde og kildebekk	Kilde over sørboreal	B
043710188	Øvre Kvernbekken 2	Kilde og kildebekk	Kilde over sørboreal	B
043710189	Øvre Kvernbekken 3	Kilde og kildebekk	Kilde over sørboreal	B
043710190	Riva	Bekkekløft/bergvegg	Bekkekløft	B
043710191	Midtsætra	Naturbeitemark	Svak lågurtbeiteeng	C
043710192	Småvangan 1	Naturbeitemark	Finnskjegg- og sauesvingeleng beitet	C
043710193	Småvangan 2	Naturbeitemark	Frisk fattigeng beitet	C
043710194	Eliavollen	Naturbeitemark	Frisk/tørr, middels baserik eng i høyere- liggende strøk og nordpå beitet	B
043710195	Kurøsta 1	Rikmyr	Ekstremrik myr i høyereliggende områder	B
043710196	Kurøsta 2	Naturbeitemark	Frisk/tørr, middels baserik eng i høyere- liggende strøk og nordpå beitet	B
043710197	Kurøsta 3	Rikmyr	Ekstremrik myr i høyereliggende områder	B
043710199	Svartåsvangen myr 1	Rikmyr	Ekstremrik myr i høyereliggende områder	B
043710200	Svartåsvangen	Naturbeitemark	Frisk/tørr, middels baserik eng i høyere- liggende strøk og nordpå beitet	A
043710201	Svartåsvangen sør 1	Naturbeitemark	Frisk/tørr, middels baserik eng i høyere- liggende strøk og nordpå beitet	B
043710202	Svartåsvangen sør 2	Naturbeitemark	Frisk/tørr, middels baserik eng i høyere- liggende strøk og nordpå beitet	A
043710203	Svartåsvangen myr 2	Rikmyr	Ekstremrik myr i høyereliggende områder	B
043710204	Midtvangen beite 1	Naturbeitemark	Frisk/tørr, middels baserik eng i høyere- liggende strøk og nordpå beitet	B
043710205	Midtvangen myr 1	Rikmyr	Ekstremrik myr i høyereliggende områder	B
043710206	Midtvangen myr 2	Rikmyr	Ekstremrik myr i høyereliggende områder	B
043710207	Midtvangen beite 2	Naturbeitemark	Frisk/tørr, middels baserik eng i høyere- liggende strøk og nordpå beitet	A
043710208	Sivilvangan 1	Naturbeitemark	Frisk/tørr, middels baserik eng i høyere- liggende strøk og nordpå beitet	B
043710209	Sivilvangan 2	Naturbeitemark	Frisk/tørr, middels baserik eng i høyere- liggende strøk og nordpå beitet	C
043710210	Sivilvangen vest	Naturbeitemark	Frisk/tørr, middels baserik eng i høyere- liggende strøk og nordpå beitet	B
043710211	Hektosætra	Naturbeitemark	Frisk fattigeng beitet	C
043710212	Strålbergsætra 1	Naturbeitemark	Frisk fattigeng beitet	B
043710213	Strålbergsætra 2	Naturbeitemark	Frisk fattigeng beitet	B
043710214	Veslhølivangen 1	Naturbeitemark	Frisk fattigeng beitet	B
043710215	Veslhølivangen 2	Naturbeitemark	Frisk fattigeng beitet	B

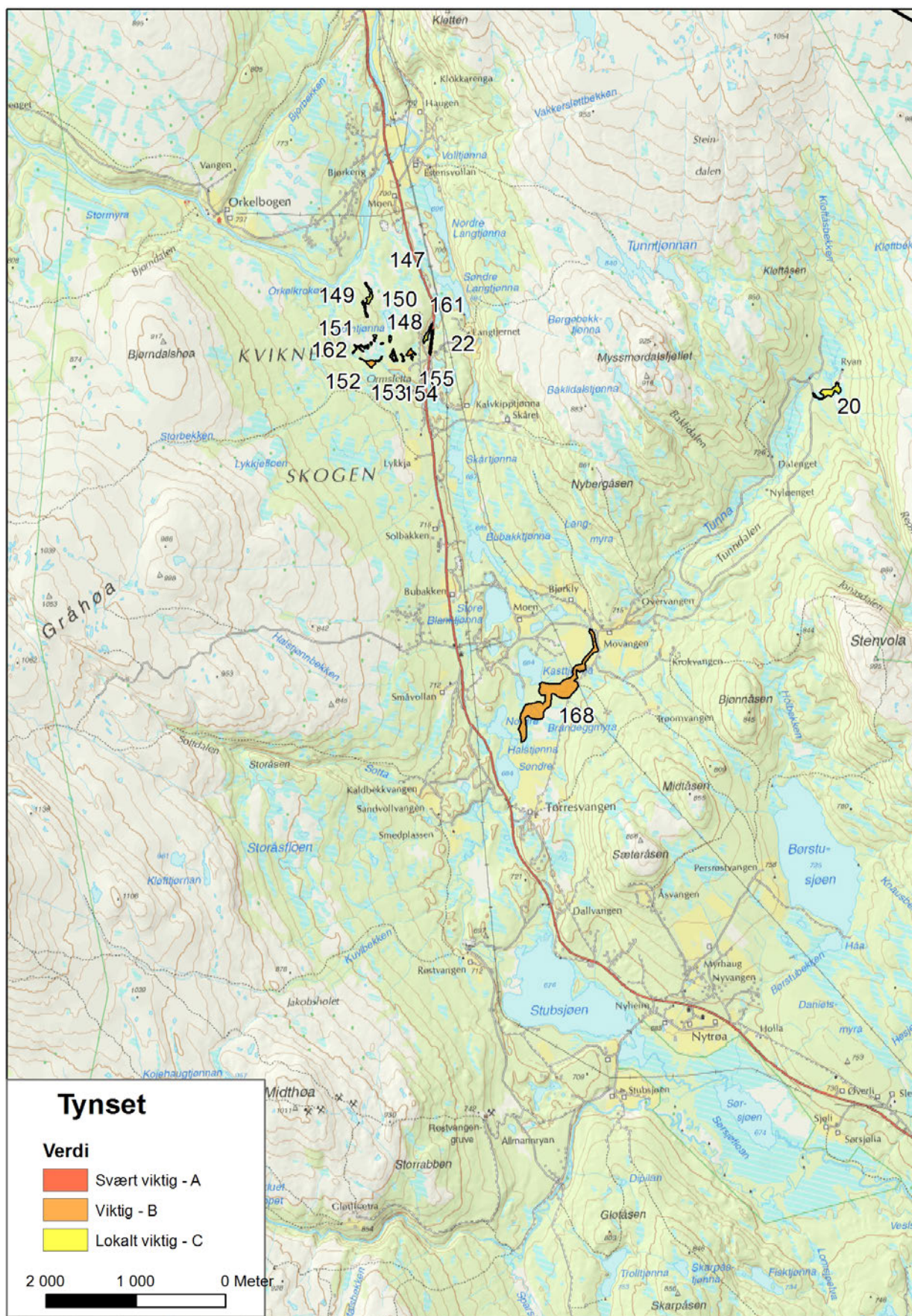
Figur 13. Naturtypelokalitetene i nordre del av Tynset kommune (Kvikne/Innerdalsvatnet).

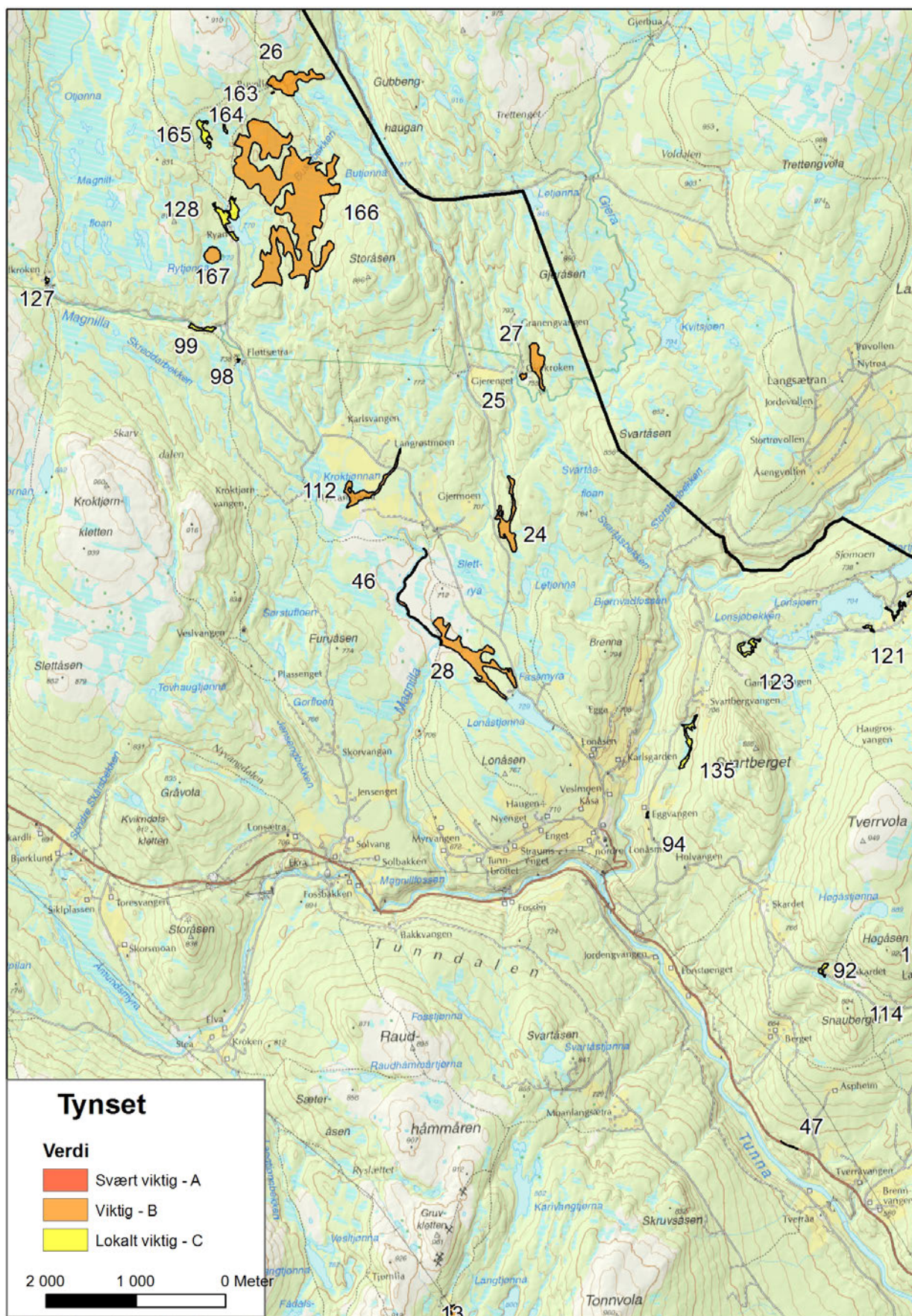
Figur 14. Naturtypelokalitetene i nordvestre del av Tynset kommune (Kvikne/Kvikne Vestfjell).

Figur 15. Naturtypelokalitetene i sentrale, nordre deler av Tynset kommune (Kvikneskogen/Kvikne).

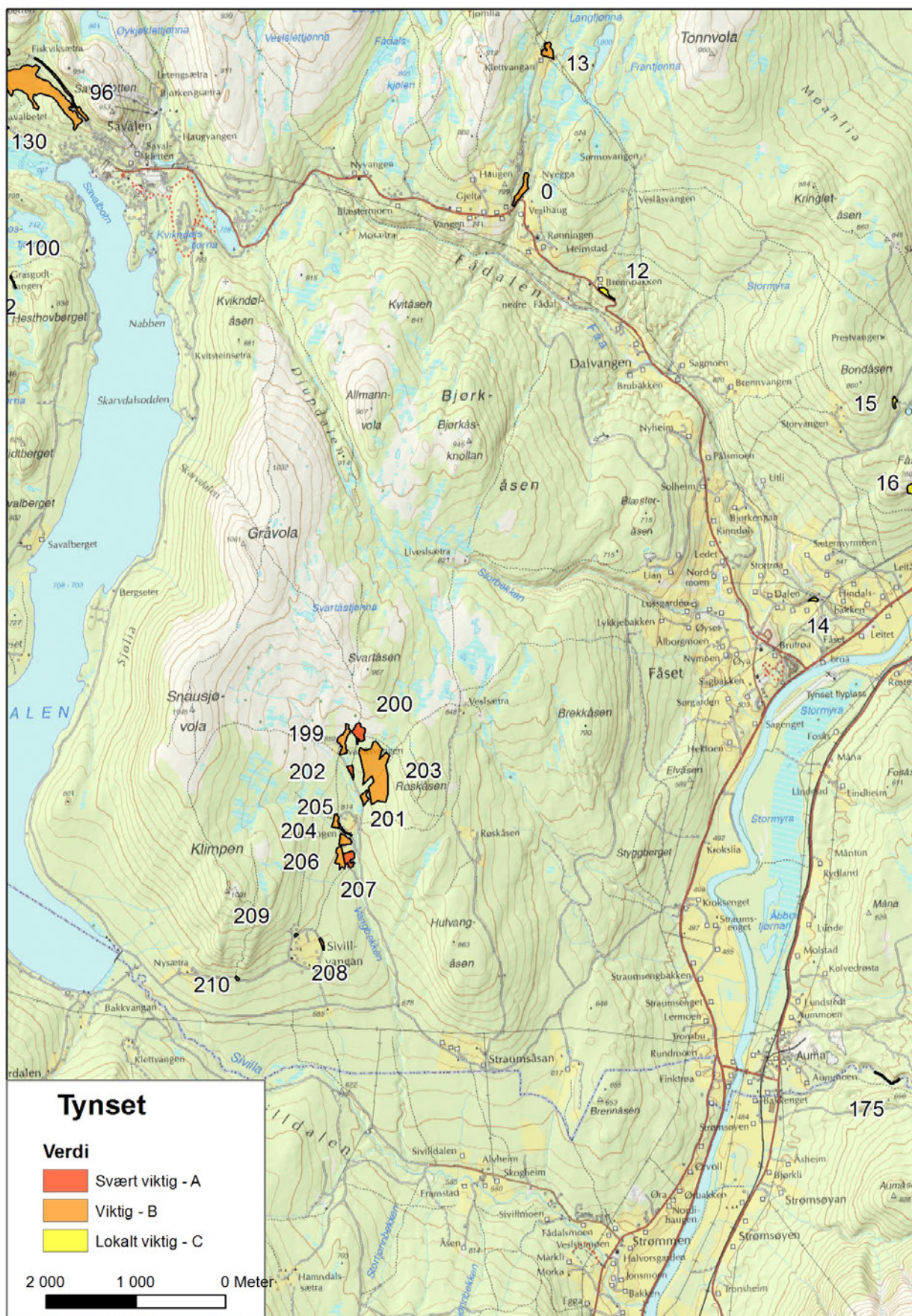
Figur 16. Naturtypelokalitetene på Kvikneskogen, Tynset kommune.

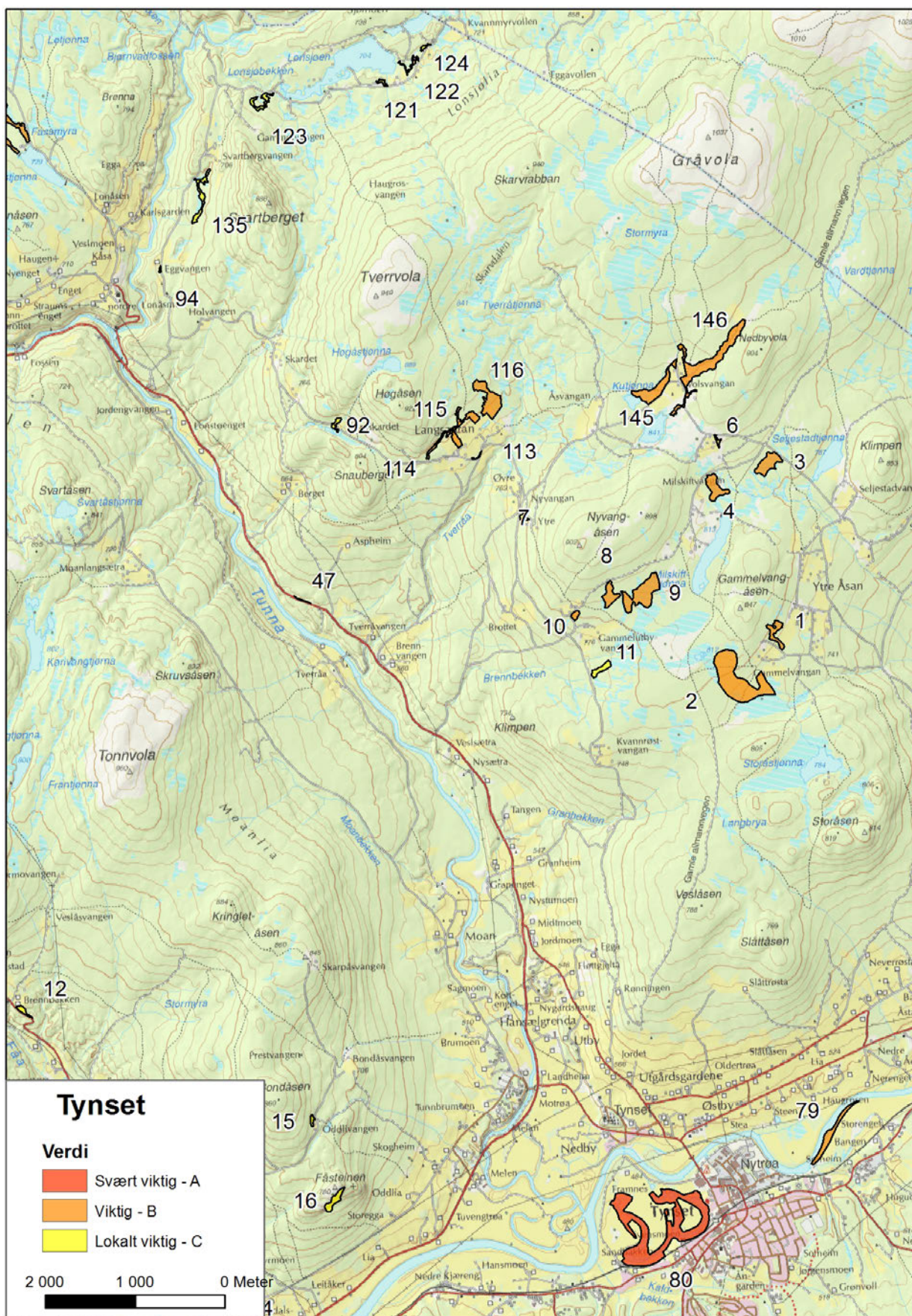
Figur 17. Naturtypelokaliteter i nordøstre deler av Tynset kommune (Magnilldalen/Tunndalen/Londalen).

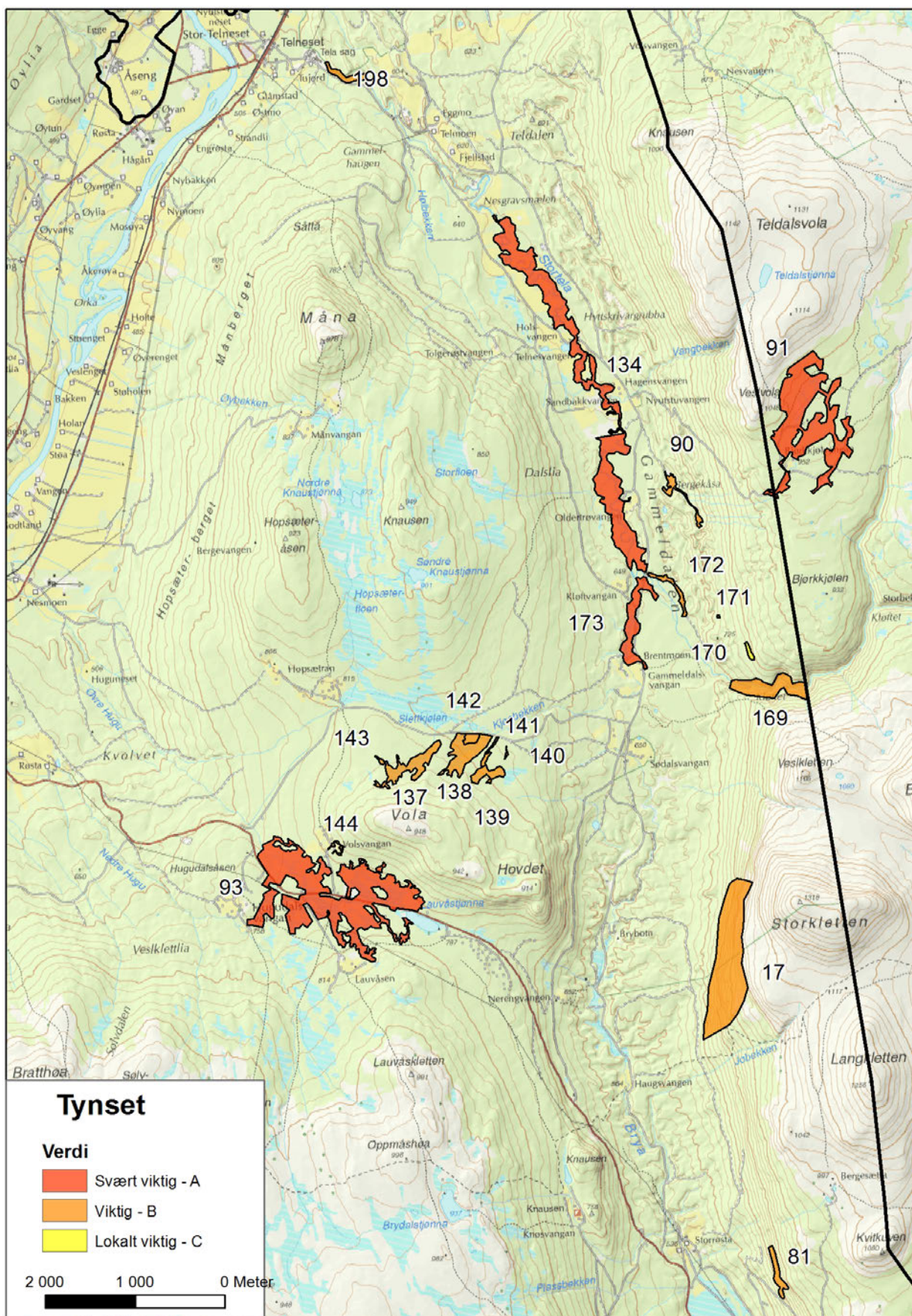
Figur 18. Naturtypelokaliteter i sørvestre deler av Tynset kommune (Savalen/Rørdalen).

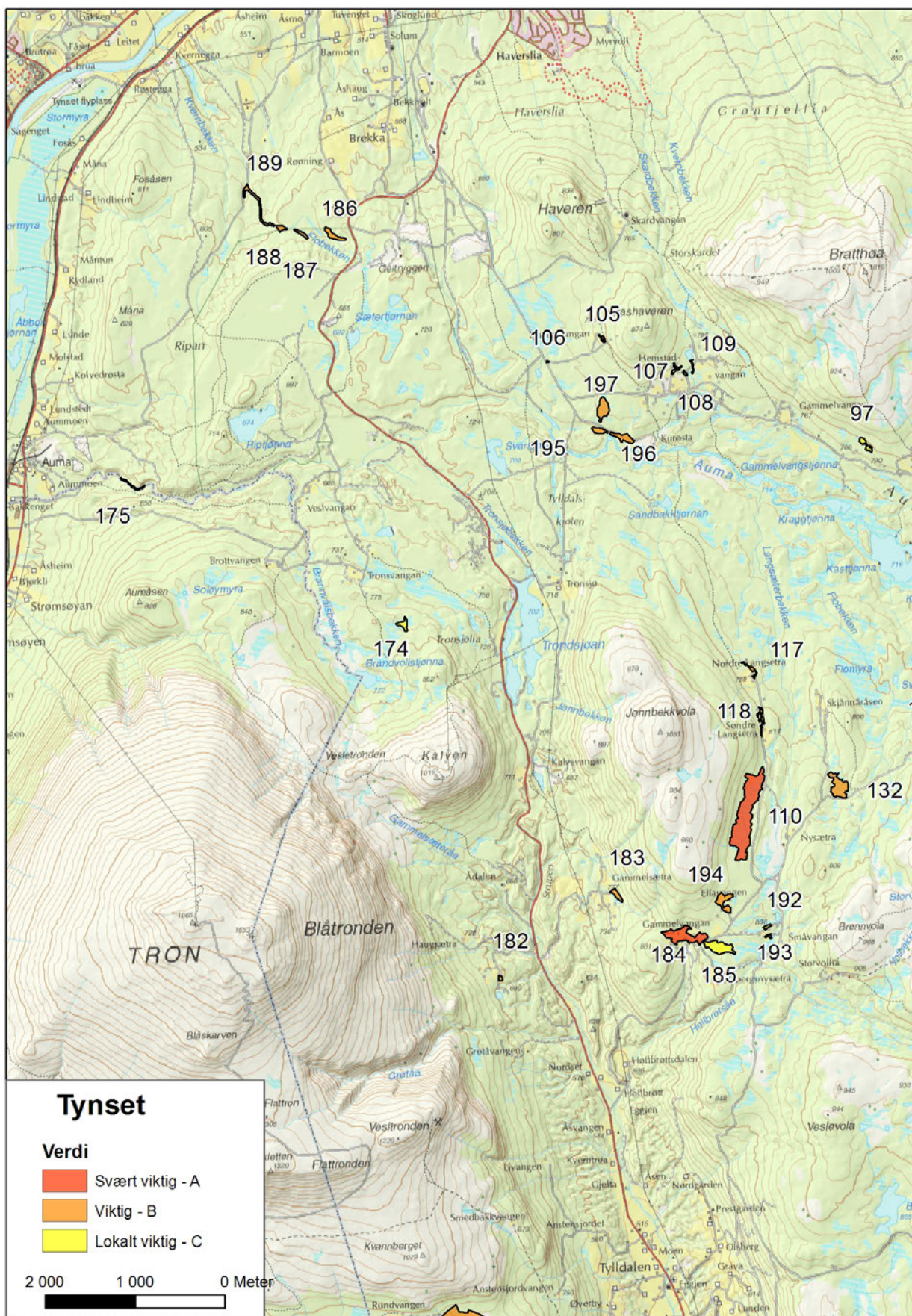
Figur 19. Naturtypelokaliteter i sentrale sørlige deler av Tynset kommune (Fådalen/Fåset/Sivilldalen).

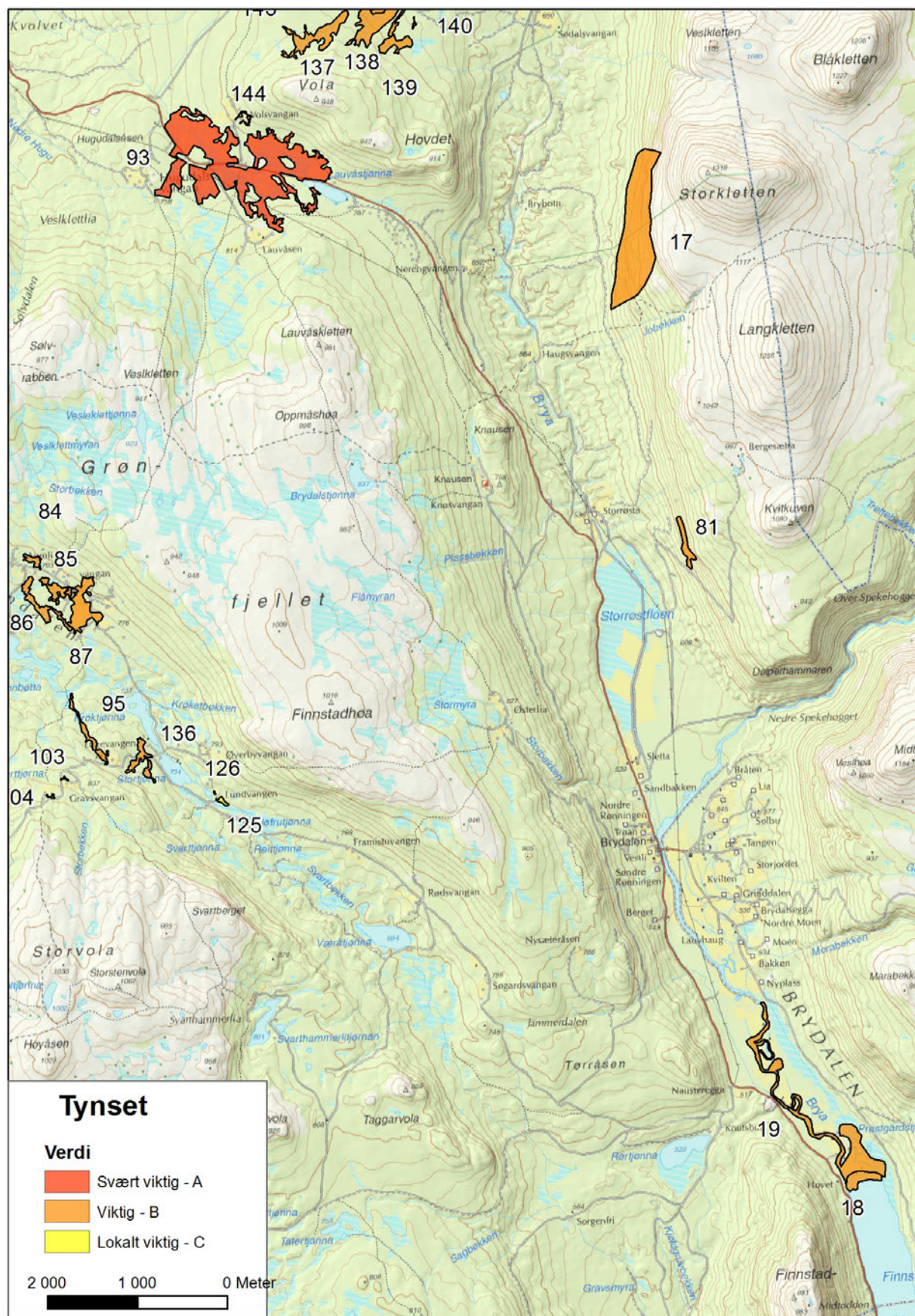
Figur 20. Naturtypelokaliteter i østlige deler av Tynset kommune (Tynset sentrum/Tynset-Åsen).

Figur 21. Naturtypelokaliteter i sørøstlige deler av Tynset kommune (Brydalen/Gammeldalen).

Figur 22. Naturtypelokaliteter i Aumdalen og Tyldalen, Tynset kommune.

Figur 23. Naturtypelokaliteter i sørlige deler av Tynset kommune (Brydalen/Aumdalen).

Det ble funnet 16 ulike naturtyper under nykartleggingen. En stor del er naturbeitemarker (50) og rikmyrer (39), se tabell 4 for nærmere gjennomgang. I tillegg kommer bl.a. 6 slåttemarkar, 5 artsrike vegkanter, 6 kilder/kildebekker, mens antallet varierer fra 1-4 for de 11 andre naturtypene. Dette kan både tolkes som lav variasjon i naturtyper i kommunen, men også snevert fokus under våre kartlegginger. Begge deler er nok berettiget. Vi fokuserte i utgangspunktet forholdsvis mye på kulturlandskap, både fordi de er forvaltningsmessig viktige og gjerne enkle å registrere. Sistnevnte argument gjaldt også i vesentlig grad for myrer (og dels kilder), samtidig som kommunen utvilsomt har mange slike lokaliteter. Vi forsøkte også noe i skog, bl.a. med egne søk etter kalkrike furuskoger, men med begrenset suksess (kan delvis skyldes dårlig soppsesong, men like gjerne at kvalitetene gjennomgående ikke er så høye). Også lav andel av ferskvannsmiljøer skyldes en kombinasjon av begrenset potensial, samtidig som vi i slike miljøer hadde mest kompetanse på karplanter, mens særlig virvelløse dyr kan være viktige for enkelte relevante typer der (som fisketomme dammer). Til sist må det nevnes at en viktig naturtype – kalkrike områder i fjellet – ble bevisst nedprioritert, selv om det er svært sannsynlig at det gjenstår mange slike lokaliteter å kartlegge i kommunen, samtidig som de mange store lokalitetene med denne naturtypen i Forollhogna nasjonalpark og områdene rundt bør reinventeres for å få bedre avgrensninger og beskrivelser.

Figur 24. Rikmyr med breiull ved Savalbete. Etter naturbeitemarker var rikmyr den vanligste naturtypen vi fant i Tynset kommune. Foto: Kristin Wangen, 30.7.2012.

Flest lokaliteter var innenfor hovednaturtypen kulturlandskap (67), og verdiene til disse er i stor grad knyttet til fortsatt hevd i form av beiting og/eller slått, og fravær av gjødsling for å forhindre gjengroing og/eller endringer i artsmangfoldet. For de andre miljøene er verdiene i stor grad knyttet til fravær av inngrep, og særlig for rikmyrene så har nok en god del forsvunnet i moderne tid under skoggrensa, som følge av oppdyrking.

Verdimessig fordeler lokalitetene seg på 9 lokaliteter med verdi svært viktig – A, 69 viktige – B og 46 lokalt viktige – C. Fordelingen viser at det fantes mange lokaliteter av til dels høy verdi i Tynset som det var viktig ble kartlagt i 2012, men en betydelig andel C-lokaliteter indikerer også at en nå trolig har oppnådd ganske god dekningsgrad i en god del av kommunen (under skoggrensa).

Tabell 5. Oversikt over nykartlagte lokaliteter i Tynset kommune i 2012 fordelt på naturtype og verdi.

Naturtype	Antall	A	B	C
Myr og kilde				
Rikmyr	39	3	23	13
Kilde og kildebekk	6		4	2
Rasmark, berg og kantkratt				
Sørvendte berg og rasmarker	1		1	
Kulturlandskap				
Slåttemark	6	1	4	1
Slåtte- og beitemyr	2		2	
Artsrik vegkant	5		4	1
Naturbeitemark	50	3	25	22
Hagemark	2	1	1	
Beiteskog	1			1
Store gamle trær	1			1
Ferskvann/våtmark				
Stor elveør	2		1	1
Kroksjøer, flomdammer og meanderende elveparti	4	1	1	2
Skog				
Kalkskog	1			1
Rik sumpskog	1		1	
Gammel lauvskog	1			1
Bekkekløft og bergvegg	2		2	
Sum	124	9	69	46

3.5 Naturtyper og verdier ved revisjon og nykartlegging

Samlet ble det ved revisjon av gamle naturtypelokaliteter og nykartlegging i 2012 registrert 215 naturtypelokaliteter (se tab. 6). De fleste av naturtypelokalitetene finnes innenfor hovednaturtype- ne kulturlandskap (101) og myr og kilde (75) og, mens det er noe færre lokaliteter innenfor ferskvann/våtmark (21), skog (12) og rasmark, berg og kantkratt (6). Til sammen ble det kartlagt 24 forskjellige naturtyper. Verdimessig fordeler lokalitetene seg på 17 lokaliteter med verdi svært viktig – A, 124 viktige – B og 74 lokalt viktige – C. På forhånd ville vi nok ha forventet en noe større andel A-lokaliteter ut fra berggrunn og øvrig potensial (beite i utmark, aktiv setring, mange større vassdrag mv.).

Tabell 6. Samlet oversikt over kartlagte lokaliteter i Tynset kommune i 2012 fordelt på naturtype og verdi.

Naturtype	Antall	A	B	C
Myr og kilde				
Rikmyr	60	4	37	19
Kilde og kildebekk	12		8	4
Våtmarksmassiv	3		3	
Rasmark, berg og kantkratt				
Sørvendte berg og rasmarker	5		5	
Ultrabasisisk og tungmetallrik mark i lavlandet	1			1
Kulturlandskap				
Slåttemark	7	1	5	1
Slåtte- og beitemyr	4		4	
Artsrik vegkant	6		5	1
Naturbeitemark	71	5	34	32
Hagemark	8	2	5	1
Beiteskog	2		1	1
Store gamle trær	2		1	1
Boreale hei	1		1	
Ferskvann/våtmark				
Deltaområde	1		1	
Stor elveør	2		1	1
Kroksjøer, flomdammer og meanderende elveparti	15	4	3	8
Dam	1			1
Naturlig fisketomme innsjøer og tjern	2		1	1
Skog				
Kalkskog	2		1	1
Bjørkeskog med høgstauder	1		1	
Gråorheggeskog	1		1	
Rik sumpskog	1		1	
Gammel lauvskog	1			1
Bekkekløft og bergvegg	6	1	5	
Sum	215	17	124	74

Naturbeitemark (71 lokaliteter) og rikmyr (60 lokaliteter) var de to naturtypene med klart flest kartlagte lokaliteter i kommunen. Dette var også forventet, samtidig som det gjenspeiler fokus under kartleggingen (se kap. 3.4). Det var heller ikke overraskende med forholdsvis mange kilder og

kildebekker (12), mens det var en positiv overraskelse med i alt 15 kroksjøer, flomdammer og meanderende elveparti – og deriblant 4 A-lokaliteter. Disse ble funnet dels langs hovedvassdragene (ikke minst mange flomdammer langs Orkla i Kvikne), men også langs mindre vassdrag (mest meanderende elveparti med enkelte kroksjøer) – slik som Storinna/Litlinna, Stortela og Nåva.

3.6 Rødlistearter

Under naturtypekartlegging følger det naturlig med at en kartlegger deler av artsmangfoldet. Det var en klar målsetting i våre undersøkelser å fange opp flest mulig av aktuelle rødlistearter innenfor Tynset kommune. På forhånd lå det 376 kollektorer av rødlistearter i de vitenskapelige samlingene fra Tynset kommune; 295 karplantefunn, 51 mosefunn, 20 lavfunn og 11 soppsfunn (www.artsdatabanken.no, Artskart, 8.3.2013). Det er særlig mange kollektorer av samme funn når det gjelder moser (trolig litt over 10 funn samlet sett), men også en del dobbeltkollektorer av karplanter.

I 2012 ble det gjort i alt 131 funn av 28 rødlistearter basert på gjeldende norske liste (Kålås et al. 2010) på de tilsammen 215 reinventerte og nykartlagte naturtypelokalitetene. I tillegg ble det funnet en god del nokså sjeldne/ spesielle funn, som ble samlet inn som belegg og sendt til naturvitenskaplige museer, samt gjort et og annet punktfunn av rødlistearter utenfor lokaliteter. Disse funnene skal etter hvert legges inn i Artskart fra deres siden. Rødlistefunnene er fordelt på 30 arter, hvorav 10 i rødlistekategorien VU (Vulnerable) og de resterende 20 artene i kategorien NT (Near Threatened) (tabell 6). Rødlistefunnene ble gjort i artsgruppene karplanter (7 arter og 92 funn), lav (7 arter og 9 funn) og sopp (15 arter og 31 funn). Artsfunnene i tabell 7 viser forekomst på naturtypelokalitet, men sier ikke noe om antall individer som ble funnet der, dvs. at ett funn kan stå for mange individer av samme art.

Tabell 7. Oversikt over påviste rødlistearter i 2012 innenfor omtalte naturtypelokaliteter i Tynset kommune. * = antatt denne rasen.

Norsk navn	Vitenskapelig navn	Rødliste-status	Antall funn	Forekomst
Karplanter				
	7 arter			
Huldrestarr	<i>Carex heleonastes</i>	VU	2	Kroktjørnan (112), Skjånåråsen sør (132)
Mandelpil	<i>Salix triandra</i>	VU	2	Bangmoen (79), Sandbekktjønnen (80)
Småstøte	<i>Comastoma tenellum</i>	NT	1	Svartåsvangen (200)
Engbakkesøte*	<i>Gentianella campestris</i> spp. <i>campestris</i>	NT	28	25, 44, 49, 52, 61, 65, 69, 89, 98, 111, 115, 127, 129, 130, 152, 173, 194, 200, 201, 202, 204, 206, 207, 208, 209, 210, 213, 214
Myrtust	<i>Kobresia simpliciuscula</i>	NT	36	1, 2, 3, 4, 5, 8, 10, 22, 31, 34, 36, 37, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 76, 77, 84, 93, 110, 116, 133, 139, 141, 145, 146, 153, 184, 195, 199, 203, 205, 206
Klåved	<i>Myricaria germinica</i>	NT	1	Stortela (flommark) (134)
Fjellnøkleblom	<i>Primula scandinavica</i>	NT	22	33, 34, 35, 36, 38, 39, 40, 47, 50, 52, 65, 68, 96, 111, 119, 173, 200, 201, 202, 205, 206, 208
Lav				
	7 arter			
Taiganål	<i>Chaenotheca laevigata</i>	VU	1	Falla i Auma (175)

Norsk navn	Vitenskapelig navn	Rødliste-status	Antall funn	Forekomst
Ulvelav	<i>Letharia vulpina</i>	VU	2	Kvernbecken, Ålbyggplassen i Spekedalen (begge utenfor lok.)
Sprikeskjegg	<i>Bryoria nadvornikiana</i>	NT	3	Kløftet (169), Falla i Auma (175), Rød (181)
Hvithodenål	<i>Chaenotheca gracilentia</i>	NT	1	Stortela (198)
Rimnål	<i>Chaenothecopsis viridialba</i>	NT	1	Riva (190)
Gryntjafs	<i>Evernia mesomorpha</i>	NT	1	Falla i Auma (175)
Rustdoggnål	<i>Sclerophora coniophaea</i>	NT	1	Riva (190)
Sopp	15 arter			
Vridd køllesopp	<i>Clavaria amoenoides</i>	VU	1	Midtvangen beite 2 (207)
Brun køllesopp	<i>Clavaria pullei</i>	VU	1	Svartåsvangen sør 2 (202)
Lillagrå rødspore	<i>Entoloma griseocyaneum</i>	VU	4	200, 207, 208, 210
Melrødspore	<i>Entoloma prunuloides</i>	VU	2	Svartåsvangen (200), Midtvangen beite 2 (207)
Mørkskjellet voks-sopp	<i>Hygrocybe turunda</i>	VU	2	Nåvsetran (66), Svartåsvangen (200), Veslhølivangen 2 (215)
Oliventunge	<i>Microglossum olivaceum</i>	VU	1	Midtvangen beite 2 (207)
Røykkøllesopp	<i>Clavaria fumosa</i>	NT	1	Veslhølivangen 2 (215)
Gråfiolett køllesopp	<i>Clavaria purpurea</i>	NT	1	Riva (190)
Askegrå rødspore	<i>Entoloma fuscotomentosum</i>	NT	1	Midtvangen beite 2 (207)
Semsket rødspore	<i>Entoloma jubatum</i>	NT	1	Strålbergsætra 1 (212)
Fiolett rødspore	<i>Entoloma mougeotii</i>	NT	1	Midtvangen beite 2 (207)
Korallpiggsopp	<i>Hericium coralloides</i>	NT	1	Reitkletten (179)
Musserongvokssopp	<i>Hygrocybe fornicata</i>	NT	1	Midtvangen beite 12 (204)
Lutvokssopp	<i>Hygrocybe nitrata</i>	NT	12	13, 66, 87, 90, 100, 115, 134, 144, 200, 207, 208, 215
Russelærvokssopp	<i>Hygrocybe russocoriacea</i>	NT	1	Svartåsvangen (200)
SUM	29 arter		133 funn	

Virveldyr er ikke inkludert i tabellen. Det ble gjort mange observasjoner av rødlistede fugler under feltarbeidet, og verdt å nevne er ett kull med dobbeltbekkasin (en voksen og to ungfugler) som ble skremt opp på rikmyr sørøst for Fossætra langs Innerdalsvatnet 22.8.2012.

I alt 29 arter fordelt på 133 funn er betydelig sammenlignet med hva som var funnet på forhånd. Det er imidlertid potensial for langt flere rødlistearter i kommunen, og vi hadde på forhånd trodd vi skulle registrere flere rødlistearter pga. rik berggrunn og bla. en del gammel barskog og mange naturbeitemarker med antatt god hevd. Fokuset på kartlegging og verdisetting av naturtypelokaliteter vil gjøre at mange arter ikke blir registrert. På tross av rikelig og jevnt med nedbør var ikke høsten 2012 en spesielt god soppsesong, noe som trolig skyldes relativt lave temperaturer. Det ble allikevel registrert en del rødlistearter innenfor gruppa beitemarksopp, men på få lokaliteter. De mest spennende funnene var brun køllesopp (VU) (ny for Hedmark og de store dalførene på Indre

Østlandet), oliventunge (VU) (ett tidligere funn i Hedmark, på Gammelvangen i Tyllidalen), vridd køllesopp (VU) (ny for Hedmark) og askegrå rødspore (NT) (ny for Hedmark). Disse beitemarkssoppene er knyttet til slåtte- eller beitemark med lang kontinuitet i hevd, med ingen eller kun liten gjødsling, god nedbeiting og ingen sprøyting eller jordbearbeiding.

Figur 25-28. Et knippe rødlistede beitemarkssopp fra Midtvangen og Veslhølvangen i sørvestre del av kommunen. Øverst t.v. røykkøllesopp *Clavaria fumosa* (NT). Øverst t.h. musserongvokssopp *Hygrocybe fornicata* (NT). Nederst t.v. vridd køllesopp *Clavaria amoenoides* (VU). Nederst t.h. oliventunge *Microglossum olivaceum* (VU). Foto: Geir Gaarder, 27.08.2012.

Av andre rødlistede sopp ble det funnet korallpiggsopp (NT) på en delvis stående (inntil en bergvegg) ospestamme under Reitkletten i Tyllidalen, og gråfiolett køllesopp (NT) i fuktig gammel gran-skog i bekkekløfta langs Riva, på østsiden av Tyllidalen. Derimot ble ingen rødlistede, vedboende sopp på furu påvist, noe som nok helst skyldes at vi ikke prioritert søk etter gammel furuskog i kommunen, men som også indikerer at potensialet for slike miljøer ikke er spesielt godt her.

Blant karplantene ble det gjort flest funn av myrtust (NT) (36), som er knyttet til kalkrik fastmattemyr. Dette er et miljø som har blitt sjelden siden disse er spesielt utsatt for oppdyrking og drenering/tilplanting. Huldrestarr (VU) er en sjelden art som står fuktig på intermediær og rik fastmattemyr, gjerne i slakt hellende bakkemyrer, som også var miljøet den ble funnet i på ei lita rikmyr sør for Skjånnåsåsen i Aumdalen, og ved Kroktjørnan i Magnillidalen. På sistnevnte lokaliteten stod den på svært våte fastmatter med overflatestrøm.

En del av rødlistede karplantene og de fleste av rødlistede soppfunn er gjerne knyttet til gammel, ugjødslet kulturmark. Engbakkesøte (NT) og fjellnøkleblom (NT) er for eksempel arter som finnes oftest på kalkrik kulturmark, og disse ble registrert hhv. på 28 og 22 lokaliteter. Småsøte (NT) er generelt sjelden i Hedmark og vokser på åpen, grunnlendt mark, mest hardt beitede naturbeitemarker langs vassdrag eller i vegkanter med kalkrikt finmateriale. Klåved (NT) er knyttet til stein- og grusører langs større vassdrag og har langt flere voksesteder i nabokommunene Alvdal og Tolga. I Tynset ble den kun funnet langs Stortela. Mandelpil (VU) danner kratt på mer stabil og finkornet

flommark og ble funnet på to lokaliteter langs Glomma ved Tynset sentrum. Den er her nær sin nordgrense på Østlandet.

Figur 29. Huldrestarr (VU) på lokaliteten Kroktjørnan I Magnildalen. Arten vokser her på svært våte fastmatter med noe overflatestrøm, i middelsrik, slakt hellende myr. Arbeidet med egen handlingsplan er gang for arten, i forbindelse med at den vurderes som prioritert art etter naturmangfoldloven. Foto: Bjørn Harald Larsen, 6.8.2012.

Av lav ble det gjort et og annet funn av knappenålslav på død ved langs bekkekløfter, og da primært Stortela (samt på Alvdalssiden av Auma).

Figur 30. På en liten kvist sentralt på bildet vokser hvithodenål *Chaenthera gracilenta* (NT) (kan skimtes som en lysegrønn farge på kvisten, med noen tilsynelatende frie prikker utenfor). Kvisten ligger tørt under en berghammer langs Stortela og har nok ligget der i mange ti-år. Dette er typisk vokseplass både for denne og mange til dels svært sjeldne og truede knappenålslav. Foto: Geir Gaarder, 27.8.2012.

Det er nok sannsynlig at det finnes noe flere rødlistede lav i kommunen, men samtidig virket potensialet for å være gjennomgående dårlig, særlig som følge av mangel på fuktig og/eller berglendt gammelskog og gode kalksteinsmiljøer. Lite kompetanse må også betraktes som hovedårsak til mangel av funn av rødlistede virvelløse dyr, selv om det heller ikke for disse virker å være mange spennende miljøer.

Figur 31. Ulvelav *Letharia vulpina* (VU) er en karakteristisk, vakker og sjelden lavart som har fått sitt navn siden den er giftig og i tidligere tider ble brukt som bestanddel i utlagt åte for ulv. Arten vokser i Europa nesten bare på gamle furutrær i kontinentale strøk. Den er likevel overraskende sjelden i nordlige Østerdalen, og dette var ett av to funn vi gjorde i Tynset, på et enkeltstående tre i en for øvrig nokså ordinær eldre furuskog på moene litt sør for Tynset sentrum. Foto: Geir Gaarder, 23.8.2012.

Potensialet for å finne flere rødlistearter i kommunen er fremdeles godt. Vi fant en del nye sopparter for kommunen, og enkelte også nye for Hedmark fylke. Det er nok ikke minst blant sopp det er mulig å finne mange nye arter og lokaliteter, men også for karplanter og kanskje moser gjenstår nok mange lokaliteter. Vi antar også det bør være mulig å finne flere rødlistede insekter og lav i kommunen, men gjennomgående færre arter og på få lokaliteter. Enklest er det antagelig å finne rødlistearter i kulturlandskapet, men spredte forekomster vil det utvilsomt også være i de andre hovednaturtypene.

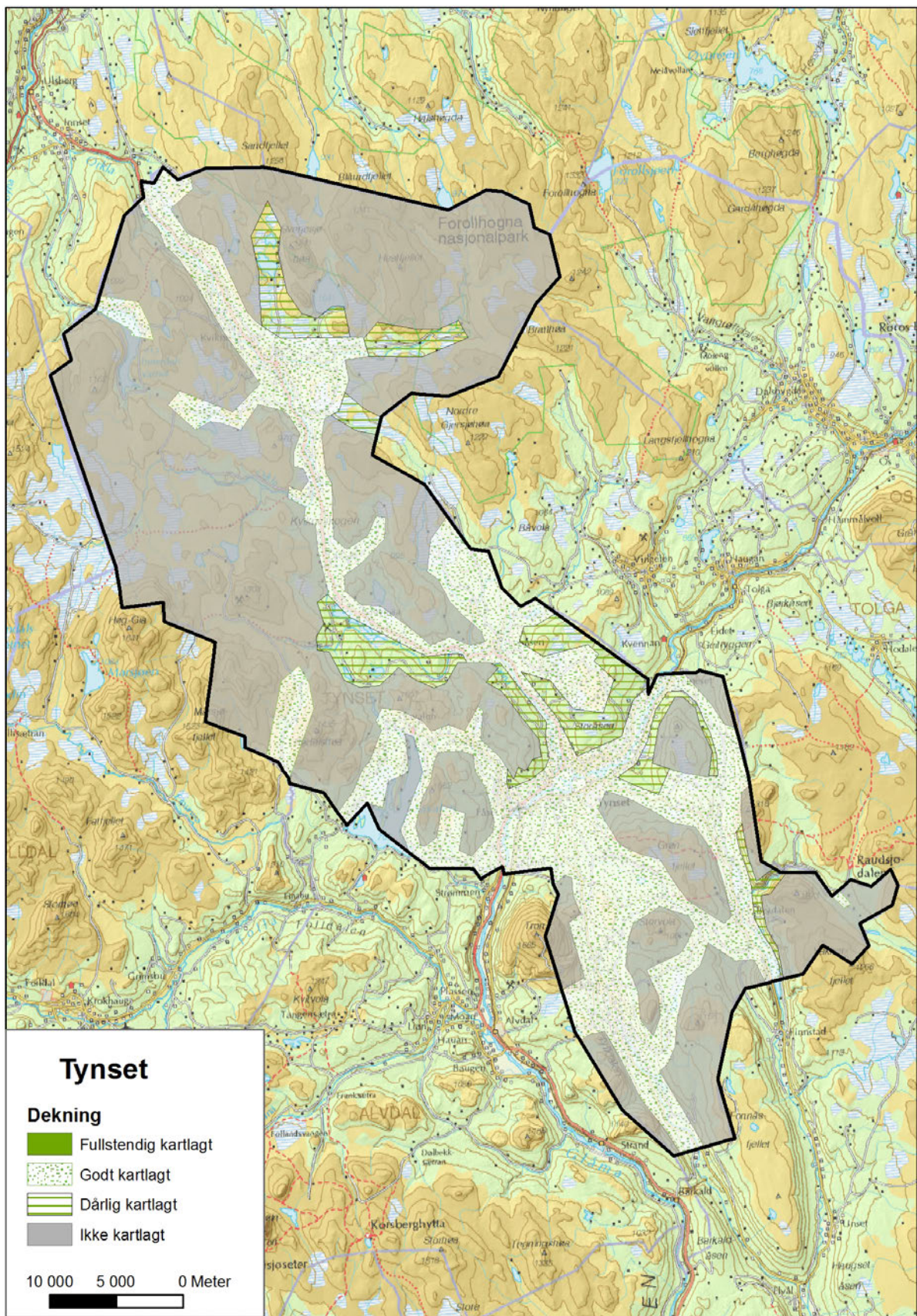
4 OPPSUMMERING

Før vår kartlegging var det registrert 132 naturtypelokaliteter i Tynset kommune. Ved kartleggingen i 2012 sjekket vi 75 av disse (samt to lokaliteter delt mellom Alvdal og Tynset som er ført til Alvdal i Naturbase), mens 47 ikke har blitt gått igjennom i denne omgang. Dette er hovedsakelig områder innenfor verneområder, over skoggrensa eller C-lokaliteter. Av disse 47 lokalitetene som ikke ble reinventert i 2012, anbefaler vi at 21 beholdes i datasettet da de enten er kalkrike fjellområder, ligger i naturreservater eller har en god beskrivelse og verdivurdering i Naturbase. .

I alt ble det registrert 215 lokaliteter, hvorav 91 er innenfor reviderte, gamle lokaliteter og 124 er nye lokaliteter. Disse fordelte seg på 24 ulike naturtyper. De vanligste var naturbeitemark (71), rikmyr (60), kroksjøer, flomdammer og meanderende elveparti (15), kilde og kildebekk (12), hagemark (8), slåttemark (7), artsrik vegkant (6), sørvendte berg og rasmarker (5) og slåtte- og beitemyrer (4). Sistnevnte var utelukkende beitemyrer. Andelen lokaliteter innenfor hovednaturtype kulturlandskap er størst (47 %), mens 35 % av lokalitetene var innenfor hovednaturtypen myr og kilde. Verdimessig fordeler lokalitetene seg med 17 lokaliteter med verdi svært viktig – A, 124 viktige – B og 74 lokalt viktige – C. Man kunne ha forventet et noe høyere antall lokaliteter med A-verdi i en kommune med mye kalkrik berggrunn, store vassdrag og aktivt dyrehold, dels også aktiv seterdrift. Det ble totalt gjort 133 funn av 29 rødlistearter (virveldyr unntatt) under kartleggingen.

Alle lokaliteter bør gjøres lett tilgjengelig for politikere, forvaltningen, allmennheten og grunneiere, og bevaring av dem bør innarbeides i det løpende planarbeidet. For de mest verdifulle områdene bør det vurderes iverksatt spesielle tiltak. Spesielt verdifullt i kommunen er de relativt tallrike naturbeitemarklokalitetene, herunder en del med høy verdi. Tynset kommune er biologisk rik og verdifull med naturverdier det er svært viktig å ta vare på. Naturtypekartleggingen i 2012 avdekket ganske tydelig at det var behov for å gå gjennom eksisterende datasett for Tynset kommune på ny, og få dette revidert og oppdatert. Dette er så langt bare delvis gjennomført, da bare et utvalg av lokaliteter ble sjekket ut i felt dette året. Det er således fortsatt behov for videre naturtypekartlegging. Til tross for at 75 gamle naturtyperegistreringer har blitt revidert, står det igjen noen lokaliteter som burde kvalitetssikres ved senere anledning, herunder en del store fjell- og bjørkeskogsområder som ikke ble prioritert ved kartleggingen i 2012. Noen av de tidligere registreringene er ganske gamle og har svært knappe og mangelfulle beskrivelser (dette gjelder f.eks. artslistene og avgrensninger). Verdiene kan også ha endret seg over tid pga. negativ påvirkning. Andre lokaliteter vil sannsynligvis ikke kunne videreføres som naturtypelokalitet lenger, men kan allikevel ha verdi for artsmangfoldet som for eksempel viltområder.

Dekningskartet over naturtypekartleggingen i 2012 viser at kunnskapsnivået om naturtyper i Tynset kommune er noe varierende, med en nokså jevnt middels god dekning i hoveddalføret, på Kvikneskogen og i Kvikne, samt i Sivildalen, Magnildalen, Aumdalen, Gammeldalen og deler av Tyllidalen. Også i en del andre seterområder og jordbruksbygder, slik som Tynset-Åsan, Rødalen, langs deler av Innerdalsvatnet og ved Storinnsjøen er det nå gjort forholdsvis grundige undersøkelser (se fig. 32). Det er hovedsakelig fjellområder og barskogs- og fjellbjørkeskogsområder med lavt potensial for viktige naturtyper som nå er dårlig dekt i Tynset kommune, men også mange myrområder nedenfor skoggrensa som kan ha spesielle naturverdier er ikke kartlagt. Kommunen bør derfor ikke gjennomføre større arealbruksendringer, for eksempel nye utbyggingsprosjekt, uten forutgående biologiske undersøkelser av området

Figur 32. Dekningskart for naturtypekartlegging i Tynset kommune, i første rekke basert på hvilke områder som ble undersøkt ved kartleggingen i 2012. Ingen områder vurderes som fullstendig kartlagt, men store områder i sørlige og sentrale deler av kommunen regnes nå som godt kartlagt.

5 KILDER

Skriftlige kilder

Direktoratet for naturforvaltning 2007. Kartlegging av naturtyper - Verdssetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13 2. utgave 2006 (oppdatert 2007).

Direktoratet for naturforvaltning 2009. Handlingsplan for slåttemark (*Dracocephalum ruyschiana*) og slåttemarkglansbille (*Meligethes norvegicus*). DN rapport 2009-x. Trondheim.

Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. *NINA Temahefte* 12. 279 s.

Gaarder, G. 2012. Revisjon av DN-håndbok 13 – utkast til ny naturtypeinndeling. Miljøfaglig Utredning notat 2012:2. 26 s.

Gaarder, G., Erikstad, L., Larsen, B. H. & Mjelde, M. 2012. Sammenhengen mellom rødlista for naturtyper og DN-håndbok 13. Inkludert midlertidige faktaark for nye verdifulle naturtyper. Miljøfaglig Utredning Rapport 2012:26. 45 s.

Halvorsen, R., Andersen, T., Blom, H. H., Elven, R., Erikstad, L., Elvebakk, A., Gaarder, G., Moen, A., Mortensen, P. B., Norderhaug, A., Nygaard, K., Thorsnes, T., Ødegaard, F., Mjelde, M., Norderhaug, K. J. 2008. *Inndeling av økosystem-hovedtyper i grunntyper (bunn- og marktyper)*. Naturtyper i Norge Bakgrunnsdokument 5: 1-80.

Kålås, J. A., Viken, Å., Henriksen, S. & Skjelseth, S. (red.) 2010. Norsk rødliste for arter 2010. Artsdatabanken, Norway.

Larsen, B. H. & Gaarder, G. 2007. Utvidelse av Ormtjernkampen nasjonalpark: Botaniske tilleggsregistreringer i 2006. Miljøfaglig Utredning Rapport 2007:16. ISBN 978-82-8138-215-2.

Lindgaard, A. & Henriksen, S. (red.) 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.

Moen, A. 1983. Myrundersøkelser i Sør-Trøndelag og Hedmark i forbindelse med den norske myrreservatplanen. K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. Bot. Ser. 1983-4: 1-138.

Rekdal, Y. 2011. Vegetasjon og beite i Høstdalen. Rapport frå vegetasjonskartlegging i Alvdal kommune. Skog og Landskap, rapport 06/2011. 58 s.

Timestad, S. B. 1986. Vegetasjonsundersøkelser og forslag til skjøtselsplan: samt forslag til tilretteleggelse for friluftsliv i Magnilldalen, Tynset kommune, Hedmark. Direktoratet for naturforvaltning. Trondheim.

Elektroniske kilder

Artsdatabanken 2013. Artskart. www.artsdatabanken.no

Direktoratet for naturforvaltning 2013. Naturbase. www.naturbase.no

Muntlige kilder

Navn	Organisasjon/rolle
Reidar Haugan	Botaniker

Miljøfaglig Utredning AS ble etablert i 1988. Firmaets hovedformål er å tilby miljøfaglig rådgivning. Virksomhetsområdet omfatter blant annet:

- Kartlegging av biologisk mangfold
- Kartlegging av landskap og landskapsanalyser
- Konsekvensanalyser for ulike tema, blant annet: Naturmangfold, landskap, friluftsliv, reiseliv og landbruk
- Utarbeiding av forvaltningsplaner for verneområder
- Utarbeiding av kart (illustrasjonskart og GIS)
- FoU-virksomhet
- Foredragsvirksomhet

Hovedadresse: Gunnars veg 10,
6630 Tingvoll

Hjemmeside: www.mfu.no

Org.nr.: 984 494 068 MVA